

Projekt

U S T A W A
z dnia 1995 r.

KODEKS KARNY WYKONAWCZY
CZĘŚĆ OGÓLNA
Rozdział I
Zakres obowiązywania
Art. 1.

- § 1. Wykonywanie orzeczeń w postępowaniu karnym, karnym skarbowym i w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności odbywa się według przepisów niniejszego kodeksu, chyba że ustawa stanowi inaczej.
- § 2. W postępowaniu wykonawczym w kwestiach nie uregulowanych w niniejszym kodeksie stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego.

Rozdział II
Organy postępowania wykonawczego
Art. 2.

Organami wykonującymi orzeczenia są:

- 1) sąd pierwszej instancji,
  - 2) sąd penitencjarny,
  - 3) prezes sądu lub upoważniony sędzia,
  - 4) sędzia penitencjarny,
  - 5) dyrektor zakładu karnego, aresztu śledczego albo osoba kierująca innym zakładem przewidzianym w przepisach prawa karnego wykonawczego
- oraz komisja penitencjarna,
- 6) kurator sądowy,
  - 7) sądowy lub administracyjny organ egzekucyjny,
  - 8) urząd skarbowy,
  - 9) odpowiedni terenowy organ administracji rządowej oraz samorządu terytorialnego,
  - 10) inny organ uprawniony przez ustawę do wykonywania orzeczeń.

Art. 3.

§ 1. Sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy również

w postępowaniu dotyczącym wykonania tego orzeczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. W sprawach zastrzeżonych w niniejszym kodeksie dla sądu penitencjarnego

właściwy jest ten sąd penitencjarny, w którego okręgu przebywa skazany, chyba że ustawa stanowi inaczej. Sędzią penitencjarnym jest sąd wojewódzki.

§ 3. W stosunku do osób skazanych przez sąd wojskowy sąd ten orzeka również

w sprawach określonych w § 2.

§ 4. W sprawach o wykroczenia sąd rejonowy jest właściwy do wykonywania orzeczeń wydanych przez sąd oraz rozstrzygnięć wydanych przez kolegium do spraw wykroczeń.

§ 5. W sprawach o wykroczenia orzekanie dotyczące wykonania rozstrzygnięć kolegiów do spraw wykroczeń należy do sądu rejonowego, w którego okręgu rozstrzygnięcie jest albo ma być wykonywane, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych dla sądu penitencjarnego.

Rozdział III

Skazany

Art. 4.

§ 1. Kary, środki karne, zabezpieczające i zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Zakazuje się stosowania tortur oraz nieludzkiego lub poniżającego traktowania

albo karania skazanego.

§ 2. Skazany zachowuje prawa i wolności obywatelskie. Ich ograniczenie może wynikać jedynie z ustawy i przepisów wydanych na jej podstawie oraz z prawomocnego orzeczenia.

Art. 5.

§ 1. Skazany jest podmiotem określonych w niniejszym kodeksie praw i obowiązków.

§ 2. Skazany ma obowiązek stosować się do wydanych przez właściwe organy poleceń zmierzających do wykonania orzeczenia.

§ 3. Skazanemu należy zapewnić odpowiednie warunki do realizowania przysługujących mu praw oraz wykonywania ciążących na nim obowiązków.

Art. 6.

§ 1. Skazany może składać wnioski o wszczęcie postępowania przed sądem i brać w nim udział w charakterze strony oraz wносить zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Skazany może składać skargi i prośby do organów wykonujących orzeczenie.

Art. 7.

§ 1. Skazany może zaskarżyć do sądu decyzję organu wymienionego w art. 2 pkt 3-6 i 10 z powodu jej niezgodności z prawem, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Skargi rozpoznaje sąd właściwy zgodnie z art. 3. W przypadku skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności sądem właściwym jest sąd penitencjarny.

§ 3. Skarga na decyzję, o której mowa w § 1, przysługuje skazanemu w terminie 7 dni od dnia zawiadomienia go o decyzji. Skargę wnosi się do organu, który wydał zaskarżoną decyzję. Jeżeli organ, który wydał zaskarżoną decyzję nie przychylił się do skargi, przekazuje ją wraz z aktami sprawy niezwłocznie do właściwego sądu.

§ 4. Sąd powołany do rozpoznania skargi może wstrzymać wykonanie zaskarżonej decyzji. Odmowa wstrzymania nie wymaga uzasadnienia.

§ 5. Po rozpoznaniu skargi sąd orzeka o utrzymaniu w mocy, uchyleniu albo zmianie zaskarżonej decyzji; na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Art. 8.

§ 1. W postępowaniu wykonawczym skazany może korzystać z pomocy obrońcy lub pełnomocnika ustanowionego w tym postępowaniu.

§ 2. W postępowaniu przed sądem skazany musi mieć obrońcę, jeżeli:

- 1) jest głuchy, niemy lub niewidomy,
- 2) zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności,
- 3) nie ukończył 18 lat,
- 4) nie włada językiem polskim.

§ 3. Skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swym obrońcą lub pełnomocnikiem podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie lub telefonicznie.

Rozdział IV

Postępowanie wykonawcze

1. Wykonywanie orzeczeń

Art. 9.

- § 1. Postępowanie wykonawcze wszczyna się bezzwłocznie, gdy orzeczenie stało się wykonalne.
- § 2. Orzeczenie staje się wykonalne z chwilą uprawomocnienia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 10.

- § 1. Policja w zakresie postępowania wykonawczego wykonuje polecenia sądu.
- § 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio również do żandarmerii wojskowej oraz dowódcy wojskowego, jeżeli skazany jest żołnierzem.
- § 3. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio również do organów straży granicznej,
jeżeli postępowanie wykonawcze dotyczy spraw, które zgodnie z przepisami kodeksu postępowania karnego należą do właściwości tych organów.
- § 4. Organy i instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne w zakresie swego działania udzielają pomocy organom wykonującym orzeczenia.

Art. 11.

- § 1. Sąd kierując orzeczenie do wykonania przesyła jego odpis lub wyciąg ze
wzmianką o wykonalności odpowiedniemu organowi powołanemu do wykonywania orzeczenia.
- § 2. Przesyłając dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego do wykonania
orzeczenie sąd dołącza jego uzasadnienie, jeżeli zostało sporządzone i nie zawiera wiadomości stanowiących tajemnicę państwową.
Sąd przesyła również posiadane w sprawie informacje dotyczące osoby skazanego, odpisy orzeczeń i opinii lekarskich oraz psychologicznych,
a
na wniosek dyrektora zakładu lub aresztu również akta sądowe.
- § 3. Wykaz informacji dotyczących osoby skazanego ustala Minister Sprawiedliwości,
a w razie skazania żołnierza - Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.
- § 4. W razie skazania tymczasowo aresztowanego lub osoby odbywającej karę pozbawienia wolności sąd zawiadamia bezzwłocznie o skazaniu
odpowiednio
dyrektora aresztu śledczego lub zakładu karnego.
- § 5. Organ, o którym mowa w § 1, zawiadamia sąd o przystąpieniu do wykonania
orzeczenia oraz o zakończeniu jego wykonywania.

Art. 12.

O prawomocnych skazaniach osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej lub służby w formacjach obrony cywilnej na karę pozbawienia wolności bez zawieszenia jej wykonania, jak również o zmianach dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności, sąd zawiadamia również organy właściwe w sprawach powszechnego obowiązku obrony na zasadach i w trybie określonym w odrębnych przepisach.

Art. 13.

- § 1. Organ wykonujący orzeczenie oraz każdy kogo orzeczenie bezpośrednio dotyczy, może zwrócić się do sądu, który je wydał, o rozstrzygnięcie wątpliwości
co do wykonania orzeczenia lub zarzutów co do obliczenia kary.
- § 2. W sprawach o wykroczenia rozstrzygnięcie wątpliwości należy do sądu określonego w art. 3 § 5.
- § 3. Na postanowienie w tym przedmiocie zażalenie przysługuje każdemu, kogo orzeczenie bezpośrednio dotyczy.

Art. 14.

- § 1. W postępowaniu wykonawczym organ wykonujący orzeczenie może zarządzić zebranie informacji dotyczących skazanego, w szczególności w

drodze wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez kuratora sądowego.

§ 2. Inne organy powołane do przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, jego zakres oraz tryb przeprowadzania określa Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 15.

§ 1. Sąd umarza postępowanie wykonawcze w razie przedawnienia wykonania kary, śmierci skazanego lub innej przyczyny wyłączającej to postępowanie.

§ 2. Jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca postępowanie wykonawcze, a w szczególności jeżeli nie można ująć skazanego albo nie można wykonać wobec niego orzeczenia z powodu choroby psychicznej lub innej przewlekłej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się w całości lub w części na czas trwania przeszkody.

§ 3. Zawieszenie postępowania wykonawczego nie wstrzymuje biegu przedawnienia, chyba że skazany uchyła się od wykonania kary. Termin spoczywania biegu przedawnienia nie może przekroczyć 10 lat.

Art. 16.

Wydane w postępowaniu wykonawczym postanowienia i zarządzenia doręcza się skazanemu i prokuratorowi, jeżeli przysługuje im środek zaskarżenia, a nie byli obecni przy ich ogłoszeniu.

Art. 17.

§ 1. Sąd kierując do wykonania orzeczenie o pozbawieniu wolności zawiadamia:

1) sąd opiekuńczy, jeżeli zachodzi potrzeba opieki nad dziećmi skazanego,

2) właściwy organ, jeżeli zachodzi potrzeba opieki nad osobą niedołązną

lub chorą, którą opiekował się skazany albo potrzeba przedsięwzięcia niezbędnych czynności do ochrony mienia lub mieszkania skazanego.

§ 2. O poczynionych wystąpieniach i wydanych zarządzeniach zawiadamia się skazanego.

2. Postępowanie przed sądem

Art. 18.

§ 1. W postępowaniu wykonawczym sąd orzeka postanowieniem.

§ 2. W kwestiach nie wymagających postanowienia prezes sądu lub upoważniony sędzia wydaje zarządzenia.

§ 3. W kwestiach nie wymagających postanowienia sądu penitencjarnego wydaje sędzia penitencjarny.

Art. 19.

§ 1. Sąd orzeka na wniosek prokuratora, skazanego albo jego obrońcy lub pełnomocnika oraz z urzędu, a jeżeli ustawa tak stanowi - na wniosek innych osób.

§ 2. Wniosek lub skargę można zgłosić na piśmie lub ustnie. W przypadku ustnego zgłoszenia spisuje się protokół.

Art. 20.

§ 1. W postępowaniu wykonawczym sąd orzeka jednoosobowo.

§ 2. Zażalenie wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie. Jeżeli

sąd nie przychylił się do zażalenia przekazuje je niezwłocznie wraz z aktami sprawy do sądu wyższej instancji.

§ 3. Sąd wyższej instancji rozpoznaje zażalenie w składzie jednego sędziego.

Art. 21.

W postępowaniu przed sądem prokurator jest stroną; w szczególności może

składać wnioski i wnosić zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym.

Art. 22.

§ 1. O terminie i celu posiedzenia sądu zawiadamia się prokuratora, skazanego

oraz jego obrońcę lub pełnomocnika, a w razie potrzeby także inne osoby, o których mowa w art. 19 § 1. Biorą oni udział w posiedzeniu, jednakże ich niestawiennictwo nie wstrzymuje rozpoznania sprawy, z wyjątkiem obrońcy w przypadkach określonych w art. 8 § 2, chyba że sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego.

§ 2. Sąd może dopuścić do udziału w posiedzeniu również inne osoby, niż wymienione w § 1, jeżeli ich udział może mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Art. 23.

§ 1. Można zarządzić sprowadzenie skazanego na posiedzenie sądu.

§ 2. Sąd może zlecić przesłuchanie skazanego sądowi wezwanemu, w którego okręgu skazany przebywa.

§ 3. Jeżeli postępowanie przed sądem penitencjarnym dotyczy skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności, posiedzenie może odbyć się w zakładzie karnym.

Art. 24.

§ 1. Jeżeli ujawnia się nowe lub poprzednio nie znane okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia, sąd może w każdym czasie uchylić lub zmienić poprzednie postanowienie.

§ 2. Niedopuszczalne jest uchylenie lub zmiana postanowienia przewidzianego

w § 1, na niekorzyść skazanego po upływie 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się postanowienia.

3. Postępowanie egzekucyjne

Art. 25.

§ 1. Egzekucję orzeczonej grzywny, konfiskaty mienia, nawiazki, należności sądowych oraz zasądzonych roszczeń cywilnych i zobowiązań określonych w art. 53 kodeksu karnego prowadzi się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się również do wykonania postanowień o zabezpieczeniu kar majątkowych oraz roszczeń cywilnych będących przedmiotem postępowania karnego.

Art. 26.

Do tytułów wykonawczych mają zastosowanie art. 776-795 kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 27.

Egzekucję środka karnego przepadku przedmiotów lub konfiskaty mienia prowadzi urząd skarbowy według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej. Organ ten jest właściwy również do prowadzenia egzekucji zasądzonej kwoty pieniężnej, stanowiącej równowartość przedmiotów, których przepadku orzec nie można.

Art. 28.

Jeżeli w jednym postanowieniu orzeczono zabezpieczenie kary grzywny oraz konfiskatę mienia, sąd który wydał postanowienie o zabezpieczeniu, może zlecić

wykonanie tego postanowienia w całości organowi egzekucyjnemu określonymu w art. 27. W takim przypadku organ ten prowadzi również egzekucję orzeczonej grzywny łącznie z obciążającymi skazanego kosztami.

Art. 29.

§ 1. Orzeczone w stosunku do jednego z małżonków, pozostających we wspólności majątkowej, kary grzywny, konfiskaty mienia, nawiazki, należności

sądowe podlegają zaspokojeniu z odrębnego majątku skazanego

oraz z wynagrodzenia za pracę lub za inne usługi świadczone przez niego osobiście, jak również z praw twórcy wynalazku, wzoru użytkowego oraz projektu racjonalizatorskiego. Jeżeli zaspokojenie z tych źródeł okaże się niemożliwe, egzekucja może być prowadzona z majątku wspólnego.

Niemożność zaspokojenia z majątku odrębnego skazanego powinna być stwierdzona protokołem.

§ 2. Egzekucja z majątku wspólnego jest niedopuszczalna, jeżeli współmałżonek

został skazany za dopuszczenie się przestępstwa, którym pokrzywdzona jest osoba najbliższa.

§ 3. W razie skierowania egzekucji do majątku wspólnego małżonek skazanego może żądać ograniczenia lub wyłączenia w całości zaspokojenia należności wymienionych w § 1 z majątku wspólnego lub niektórych jego składników, jeżeli skazany nie przyczynił się lub przyczynił się w stopniu

nieznacznym do powstania tego majątku albo do nabycia określonych jego składników lub jeżeli zaspokojenie z majątku wspólnego tych należności jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Art. 30.

Z chwilą prawomocnego orzeczenia środka karnego przypadku przedmiotów lub konfiskaty mienia wobec jednego z małżonków pozostających we wspólności majątkowej, przedmioty majątkowe, których wypadek ten dotyczy, tracą z mocy prawa charakter składników majątku wspólnego. Od tej chwili stosuje się do nich odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych, przy czym udział Skarbu Państwa stanowi część orzeczoną konfiskata mienia lub przypadkiem przedmiotów. Małżonek skazanego może wystąpić odpowiednio z żądaniem określonym w art. 29 § 3.

Art. 31.

W sprawach wytoczonych przeciwko Skarbowi Państwa reprezentuje go prezes sądu wojewódzkiego lub urząd skarbowy w sprawach, w których wykonał wyrok w zakresie orzeczonych nim konfiskaty mienia lub przypadku przedmiotów.

Art. 32.

Czynność prawna dokonana przez dłużnika na szkodę Skarbu Państwa, jako wierzyciela, podlega zaskarżeniu w drodze przewidzianej w przepisach kodeksu cywilnego.

Rozdział V Nadzór penitencjarny

Art. 33.

Nadzór nad legalnością i prawidłowością przebiegu wykonywania kary pozbawienia wolności, kary aresztu, tymczasowego aresztowania, zatrzymania oraz środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem w zakładzie zamkniętym a także kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności sprawuje sędzia penitencjarny.

Art. 34.

§ 1. Sędzia penitencjarny wizytuje zakłady karne, areszty śledcze oraz inne

miejsca, w których przebywają osoby pozbawione wolności. Ma on prawo wstępu w każdym czasie, bez ograniczeń do tych zakładów, aresztów i miejsc oraz poruszania się po ich terenie, przeglądania dokumentów i żądania wyjaśnień od administracji tych jednostek.

§ 2. Sędzia penitencjarny ma prawo przeprowadzania podczas nieobecności innych osób rozmów z osobami pozbawionymi wolności oraz badania ich skarg i prośb.

Art. 35.

§ 1. Sędzia penitencjarny uchyla sprzeczną z prawem decyzję organu wymienionego

w art. 2 pkt 5 i 6. Na decyzję sędziego przysługuje skarga

do sądu penitencjarnego.

§ 2. Sędzia penitencjarny zawiesza sprzeczną z prawem decyzję organu wymienionego

w art. 2 pkt 7-10 i przekazuje sprawę właściwemu sądowi penitencjarnemu do rozpoznania.

§ 3. W przypadkach określonych w § 1 i 2 przepis art. 7 § 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 36.

§ 1. Jeżeli zdaniem sędziego penitencjarnego zachodzi potrzeba wydania decyzji nie należącej do jego właściwości, a w szczególności decyzji o charakterze administracyjnym, przekazuje on swoje spostrzeżenia wraz z odpowiednimi wnioskami właściwemu organowi.

§ 2. Organ wymieniony w § 1 zawiadamia sędziego penitencjarnego w terminie 14 dni albo w innym wyznaczonym przez sędziego terminie, o zajętych stanowisku. Jeżeli sędzia penitencjarny uzna to stanowisko za niezadowolające, przedstawia sprawę organowi nadrzędnemu nad organem wymienionym w § 1; organ nadrzędny zawiadamia sędziego o sposobie załatwienia sprawy.

§ 3. W przypadku powtarzania się rażących uchybień w funkcjonowaniu zakładu

karnego, aresztu śledczego lub innego miejsca, w którym przebywają osoby pozbawione wolności albo gdy istniejące w nim warunki nie zapewniają poszanowania praw osób tam przebywających, sędzia

penitencjarny

występuje do właściwego organu nadrzędnego z wnioskiem o usunięcie w określonym terminie istniejących uchybień. Jeżeli w

wymienionym

terminie uchybienia te nie zostały usunięte, sędzia penitencjarny występuje z wnioskiem do właściwego ministra o zawieszenie

działalności

bądź likwidację w całości lub w części określonego zakładu, aresztu lub miejsca.

Art. 37.

Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia szczegółowy zakres i tryb sprawowania nadzoru penitencjarnego.

Rozdział VI

Zatarcie skazania

Art. 38.

§ 1. W przedmiocie zatarcia skazania orzeka sąd, chyba że zatarcie nastąpiło

z mocy prawa.

§ 2. Jeżeli w pierwszej instancji wyroki wydało kilka sądów, właściwy jest sąd, który jako ostatni wydał wyrok skazujący. Jeżeli orzekały sądy różnego

rzędu, właściwy jest sąd wyższego rzędu.

§ 3. Wniosek skazanego o zatarcie skazania złożony przed upływem roku od wydania postanowienia odmawiającego zatarcia można pozostawić bez rozpoznania.

Rozdział VII

Uczestnictwo społeczeństwa w wykonywaniu orzeczeń oraz pomoc w społecznej readaptacji skazanych

Art. 39.

§ 1. W wykonywaniu kar, środków karnych, zabezpieczających i zapobiegawczych,

w szczególności związanych z pozbawieniem wolności, mogą współdziałać stowarzyszenia i organizacje oraz instytucje, których celem

działania jest realizacja zadań określonych w niniejszym rozdziale, jak

również kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby godne zaufania.

§ 2. Stowarzyszenia, organizacje, instytucje oraz kościoły, związki wyznaniowe,
i osoby, o których mowa w § 1, mogą w porozumieniu z dyrektorem zakładu karnego lub aresztu śledczego uczestniczyć w prowadzeniu działalności społecznej, kulturalnej, oświatowej i sportowej w tych zakładach
lub aresztach.

Art. 40.

§ 1. Przedstawiciele stowarzyszeń, organizacji i instytucji, o których mowa w

art. 39 oraz kościołów i związków wyznaniowych, mogą uczestniczyć w radach, komisjach oraz innych odpowiednich organach kolegialnych - powoływanych przez Ministra Sprawiedliwości lub podległe mu organy - których zadaniem jest świadczenie pomocy skazanym i ich rodzinom albo koordynowanie współdziałania społeczeństwa z zakładami karnymi i aresztami śledczymi. Przedstawiciele ci mogą też uczestniczyć w społecznej kontroli nad wykonywaniem kar, środków karnych, zabezpieczających i zapobiegawczych.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia szczegółowy zakres i tryb uczestnictwa stowarzyszeń, organizacji i instytucji oraz kościołów i związków wyznaniowych w wykonywaniu kar, środków karnych, zabezpieczających i zapobiegawczych a także społecznej kontroli, o której mowa w § 1.

Art. 41.

§ 1. W celu koordynowania współdziałania organów państwowych i przedstawicieli

społeczeństwa w wykonywaniu orzeczeń oraz świadczenia pomocy w readaptacji społecznej a także wykonywania kontroli społecznej i dokonywania oceny polityki penitencjarnej, Minister Sprawiedliwości powołuje Radę do spraw społecznej readaptacji i pomocy skazanym.

§ 2. W skład Rady, o której mowa w § 1, wchodzi przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości, ministerstw: Pracy i Polityki Socjalnej, Zdrowia i Opieki

Społecznej, Edukacji Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej oraz Komendy Głównej Policji. W skład Rady mogą też wchodzić przedstawiciele stowarzyszeń, organizacji i instytucji, o których mowa w art. 39, kościołów i związków wyznaniowych, a także związków zawodowych, samorządu zawodowego, przedstawiciele nauki oraz osoby godne zaufania, mogące przyczynić się do realizacji celów wymienionych w § 1.

§ 3. Stosownie do potrzeb, właściwy organ samorządu terytorialnego powołuje

terenowe rady do spraw społecznej readaptacji i pomocy skazanym. W skład rady zaprasza się również przedstawicieli organów odpowiedniego

szczebla, o których mowa w § 2 a także organów samorządu terytorialnego. Rady te wykonują zadania określone w § 1.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady i tryb powoływania oraz działania Rady do spraw społecznej readaptacji

i pomocy skazanym, a także terenowych rad do spraw społecznej readaptacji i pomocy skazanym.

Art. 42.

§ 1. W celu ułatwienia społecznej readaptacji, a w szczególności przeciwdziałania

powrotowi do przestępstwa, powinno udzielać się skazanym oraz ich rodzinom niezbędnej pomocy, zwłaszcza materialnej i medycznej,

a także porad prawnych.

§ 2. Pomocy, o której mowa w § 1, udzielają właściwe organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz kuratorzy sądowi; pomocy tej mogą również udzielać stowarzyszenia, organizacje i instytucje, o których

mowa w art. 39 oraz kościoły i związki wyznaniowe.

Art. 43.

§ 1. Skazany może upoważnić na piśmie osobę godną zaufania, zwłaszcza spośród przedstawicieli stowarzyszeń, organizacji oraz instytucji, o których

mowa w art. 39 do występowania w sądowym postępowaniu wykonawczym jako swego przedstawiciela.

§ 2. Prezes sądu, upoważniony sędzia, a w toku posiedzenia sąd, może na wniosek skazanego dopuścić do udziału w postępowaniu przed sądem przedstawiciela skazanego, o którym mowa w § 1. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

§ 3. Przedstawiciel skazanego, o którym mowa w § 1 i 2, może działać wyłącznie

w interesie skazanego i w tym celu składać w jego imieniu skargi i prośby do właściwych organów oraz instytucji, stowarzyszeń, organizacji,

kościółów i związków wyznaniowych.

Art. 44.

§ 1. Tworzy się fundusz pomocy postpenitencjarnej z 20% potrąceń z należności

za pracę osób skazanych na karę pozbawienia wolności oraz ze środków pochodzących z dotacji, darowizn, zapisów, zbiórek i innych źródeł. Z funduszu tego udziela się pomocy osobom pozbawionym

wolności,

zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz ich rodzinom.

W wyjątkowych przypadkach z funduszu można udzielić pomocy również osobom pokrzywdzonym przestępstwem i ich rodzinom.

§ 2. Stowarzyszenia, organizacje i instytucje, o których mowa w art. 39, jak

również kościoły i związki wyznaniowe mogą otrzymywać z funduszu pomocy postpenitencjarnej środki na udzielanie pomocy, w tym na zapewnienie

czasowego zakwaterowania osobom zwolnionym z zakładu karnego lub aresztu śledczego.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady i tryb udzielania pomocy osobom pozbawionym wolności oraz zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz ich rodzinom, a także pokrzywdzonym przestępstwem i ich rodzinom, jak również szczegółowe zasady i tryb tworzenia funduszu pomocy postpenitencjarnej oraz przeznaczania środków z tego funduszu na taką pomoc.

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

Rozdział VIII

Grzywna

Art. 45.

§ 1. Skazanego na grzywnę sąd wzywa do jej uiszczenia w terminie 30 dni.

§ 2. W razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu grzywnę ściąga się w drodze egzekucji.

Art. 46.

§ 1. Jeżeli egzekucja grzywny okaże się bezskuteczna, sąd może zamienić grzywnę nie przekraczającą stu dziennych stawek, po uprzednim wyrażeniu

zgody przez skazanego, na pracę społecznie użyteczną, określając czas jej trwania i rodzaj. Praca społecznie użyteczna trwa najmniej 1 miesiąc, najdłużej 12 miesięcy. Określa się ją w miesiącach.

§ 2. Do wykonywania pracy, o której mowa w § 1 stosuje się odpowiednio

art. 35 § 1 kodeksu karnego.

Art. 47.

§ 1. Jeżeli skazany, mimo możliwości, nie uiszczy grzywny w terminie ani też nie podejmie zastępczej formy jej wykonania określonej w art. 46 i zostanie

stwierdzone, że nie można jej ściągnąć w drodze egzekucji, sąd orzeka wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności przyjmując, że jeden dzień pozbawienia wolności jest równoważny dwóm stawkom dziennym; jeżeli ustawa nie przewiduje za dane przestępstwo kary pozbawienia

wolności górna granica zastępczej kary pozbawienia wolności nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 2. W razie gdy grzywna została uiszczona lub ściągnięta w drodze egzekucji

tylko w części albo tylko w części wykonana w formie pracy społecznie użytecznej, sąd określa wymiar zastępczej kary pozbawienia wolności według zasad przewidzianych w § 1.

§ 3. Sąd może warunkowo zawiesić wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności na okres próby, który wynosi od 1 roku do 2 lat.

Art. 48.

§ 1. Jeżeli skazany uiszczył w terminie określonym w art. 45 § 1 co najmniej połowę grzywny, a egzekucja pozostałej części okazała się bezskuteczna,

sąd zarządzając wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności może określić jej wymiar stosując zgodnie z art. 47 przeliczenie korzystniejsze

dla skazanego od przeliczenia przyjętego w wyroku.

§ 2. Od zastępczej kary pozbawienia wolności skazany może się zwolnić w każdym czasie przez złożenie kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia.

§ 3. Jeżeli grzywna została uiszczona w części, karę zastępczą zmniejsza się

w sposób odpowiadający stosunkowi kwoty zapłaconej do wysokości grzywny.

Art. 49.

Przed wydaniem postanowienia określającego wymiar zastępczej kary pozbawienia

wolności sąd w razie potrzeby wysłuchuje skazanego lub jego obrońcę.

Art. 50.

§ 1. Sąd może odroczyć ściągnięcie grzywny albo rozłożyć ją na raty na czas

nie przekraczający 1 roku, licząc od dnia wydania pierwszego postanowienia

w tym zakresie, jeżeli natychmiastowe jej ściągnięcie pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny skutki zbyt ciężkie.

§ 2. W przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, a zwłaszcza wówczas, gdy wysokość grzywny jest znaczna, można rozłożyć grzywnę na raty na okres do lat trzech.

§ 3. Sąd może w każdym czasie postanowić w myśl § 1 lub 2 aż do całkowitego

ściągnięcia grzywny albo odbycia przez skazanego w całości zastępczej kary pozbawienia wolności.

Art. 51.

§ 1. Sąd odwołuje odroczenie uiszczenia grzywny lub rozłożenia jej na raty,

jeżeli ujawniły się nowe lub poprzednio nie znane okoliczności, istotne

dla rozstrzygnięcia; art. 24 § 2 nie ma zastosowania.

§ 2. Rozłożenie grzywny na raty można odwołać również wówczas, gdy skazany uchybił terminowi płatności choćby jednej raty, chyba że wykaze, iż nastąpiło to z przyczyn od niego niezależnych.

Art. 52.

Jeżeli skazany, z przyczyn od niego niezależnych, nie może uiścić grzywny, a wykonanie tej kary w innej drodze okazało się niemożliwe lub niecelowe, sąd może, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, grzywnę w całości lub części umorzyć.

Art. 53.

Udzielając skazanemu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty zasadniczej kary pozbawienia wolności, sąd penitencjarny może, jeżeli istnieją podstawy do przyjęcia, że skazany uiści grzywnę dobrowolnie, wstrzymać uprzednio zarządzone wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, stosując jednocześnie art. 50; wówczas okres odroczenia ściągnięcia grzywny lub rozłożenia na raty biegnie od dnia wydania postanowienia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu.

Rozdział IX

Kara ograniczenia wolności

Art. 54.

§ 1. Wykonywanie kary ograniczenia wolności ma na celu kształtowanie społecznie

pożądanej postawy skazanego w drodze wykonywania wyznaczonej mu pracy oraz innych nałożonych obowiązków, w warunkach ograniczonej wolności.

§ 2. Skazany ma obowiązek pracować sumiennie oraz przestrzegać ustalonych w miejscu pracy porządku i dyscypliny.

§ 3. Sąd poucza skazanego o jego prawach i obowiązkach oraz o konsekwencjach

wynikających z uchylania się od odbywania kary.

Art. 55.

Karę ograniczenia wolności wykonuje się w miejscu zamieszkania lub zatrudnienia skazanego albo w niewielkiej odległości od tego miejsca, chyba że ważne względy przemawiają za wykonaniem kary w innym miejscu.

Art. 56.

§ 1. Nadzór nad wykonywaniem kary ograniczenia wolności oraz orzekanie w sprawach dotyczących wykonania tej kary należą do sądu rejonowego, w którego okręgu kara jest lub ma być wykonywana.

§ 2. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary ograniczenia wolności wykonuje kurator sądowy. Przepisy o dozorze i kuratorze sądowym stosuje się odpowiednio.

Art. 57.

§ 1. W razie orzeczenia kary ograniczenia wolności sąd przesyła odpis orzeczenia

komunalnemu zakładowi pracy wskazanemu przez właściwy organ samorządu terytorialnego, bądź wskazanemu przez sąd innemu zakładowi pracy, placówce służby zdrowia lub opieki społecznej, instytucji albo organizacji niosącej pomoc charytatywną, względnie reprezentujących społeczność lokalną.

§ 2. Jeżeli w wyroku nie określono rodzaju pracy oraz zakładu, instytucji lub

organizacji, sąd wykonujący orzeczenie określa je przy kierowaniu do wykonania orzeczenia, uwzględniając w miarę możliwości prośbę skazanego

lub wniosek kuratora co do miejsca lub rodzaju wykonywania pracy. Zmiana określonego przez ten sąd rodzaju pracy i miejsca jej wykonywania

może nastąpić również zarządzeniem sędziego.

§ 3. Komunalne zakłady pracy obowiązane do przyjęcia skazanych w celu

wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne
wyznacza

właściwy organ samorządu terytorialnego, zaś inne zakłady pracy,
placówki służby zdrowia lub opieki społecznej oraz inne instytucje
lub organizacje niosące pomoc charytatywną względnie reprezentujących
społeczność lokalną - wyznacza sąd za ich zgodą.

Art. 58.

§ 1. Sąd wzywa skazanego do stawienia się w wyznaczonym terminie do
wskazanego zakładu, placówki, instytucji lub organizacji. Skierowania
do zakładu, placówki, instytucji lub organizacji sąd może dokonać na
posiedzeniu z udziałem ich przedstawicieli.

§ 2. Rozpoczęcie odbywania kary następuje w dniu, w którym skazany
przystąpił
do wykonywania nakazanej pracy.

Art. 59

§ 1. Zakłady pracy, placówki, instytucje lub organizacje, w których jest
wykonywana

kara ograniczenia wolności, mają obowiązek zawiadamiać
kuratora sądowego w terminach przez kuratora określonych o rodzaju
przydzielonej skazanemu pracy, jego stosunku do pracy oraz o tym czy
skazany przestrzegał porządku prawnego, jak również o zakończeniu
wykonywania pracy. Zakłady pracy, placówki, instytucje lub

organizacje,

mają obowiązek wyznaczenia pracowników odpowiedzialnych za
organizowanie
pracy skazanych i jej przebieg.

§ 2. Jeżeli skazany nie stawił się w terminie do pracy lub ją porzucił
albo

nie przestrzega ustalonego porządku i dyscypliny, zakład pracy,
placówka,

instytucja lub organizacja, o której mowa w art. 57 § 1, bezzwłocznie
zawiadamia o tym kuratora sądowego.

§ 3. Kwoty odpowiadające wynagrodzeniu, jakie za wykonaną nieodpłatną
kontrolowaną pracę na cele społeczne należałoby zapłacić gdyby została
wykonana na podstawie umowy o pracę lub umowy o świadczeniu
usług, powinny być w szczególności przeznaczone na cele związane z
organizowaniem i kontrolowaniem pracy skazanych.

§ 4. Rada Ministrów, określa w drodze rozporządzenia, tryb wyznaczania
przez właściwy organ samorządu terytorialnego zakładów pracy, w
których

wykonywana jest kara ograniczenia wolności, szczegółowe obowiązki
zakładów, placówek, instytucji i organizacji, o których mowa w art.
57 § 1 w zakresie wykonywania tej kary, ubezpieczenia oraz szczegółowe
zasady gospodarowania środkami uzyskanymi z wykonywania kary
ograniczenia wolności, jak również szczegółowe zasady wynagradzania
wyznaczonych pracowników, o których mowa w § 1, a także ulgi, w tym
ulgi podatkowe, dla tych zakładów, placówek, instytucji i organizacji.

Art. 60.

Sąd a także kurator sądowy może w każdym czasie żądać od skazanego
wyjaśnień

dotyczących przebiegu odbywania kary ograniczenia wolności i w tym celu
wzywać skazanego do osobistego stawiennictwa.

Art. 61.

§ 1. Jeżeli względy wychowawcze za tym przemawiają, sąd może w okresie
wykonywania kary ograniczenia wolności ustanawiać, rozszerzać lub
zmieniać obowiązki, o których mowa w art. 73 § 1 kodeksu karnego albo
od wykonania tych obowiązków zwolnić, jak również oddać skazanego
pod dozór lub od dozoru zwolnić.

§ 2. Z tych samych względów sąd może zmniejszyć liczbę godzin wykonywanej
pracy w stosunku miesięcznym, jednak nie więcej niż do połowy
wyznaczonego

czasu pracy.

Art. 62.

- § 1. Sąd może odroczyć wykonanie kary ograniczenia wolności na czas do 6 miesięcy, jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny skutki zbyt ciężkie.
- § 2. Sąd odracza wykonanie kary ograniczenia wolności w razie powołania skazanego do czynnej służby wojskowej do czasu ukończenia tej służby. Wobec takiego skazanego sąd może zastosować art. 335 § 3 i 4 kodeksu karnego.
- § 3. Sąd może odwołać odroczenie wykonania kary ograniczenia wolności w razie ustania przyczyny dla której zostało udzielone lub w wypadku gdy skazany nie korzysta z odroczenia kary w celu, w jakim zostało udzielone albo rażąco narusza porządek prawny.

Art. 63.

- § 1. Jeżeli stan zdrowia skazanego uniemożliwia wykonanie kary ograniczenia wolności, sąd udziela przerwy w odbywaniu kary do czasu ustania przeszkody.
- § 2. Sąd może udzielić przerwy w odbywaniu kary ograniczenia wolności do 1 roku, ze względów, o których mowa w art. 62 § 1. Art. 62 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.
- § 3. Przerwa w wykonywaniu kary ograniczenia wolności może być orzeczona również na wniosek kuratora sądowego.

Art. 64.

W razie nie wykonania pełnego wymiaru pracy lub innych obowiązków związanych z karą ograniczenia wolności w okresie na jaki karę tę orzeczono - sąd orzeka o tym czy i w jakim zakresie karę tę uznać za wykonaną ze względu na osiągnięte cele tej kary, chyba że chodzi o obowiązek naprawienia szkody.

Art. 65.

- § 1. Jeżeli skazany uchyła się od odbywania kary ograniczenia wolności sąd zamienia ją na zastępczą karę grzywny, przyjmując jeden dzień kary ograniczenia wolności za równoważny jednej stawce dziennej; sąd określa w takim wypadku wysokość jednej stawki dziennej - kierując się wskazaniem zawartym w art. 33 § 3 kodeksu karnego. Uchyleniem się może być również uporczywe naruszanie obowiązków, o których mowa w art. 54 § 1 i 2 a także obowiązków, o których mowa w art. 34 § 2 i art. 36 § 2 kodeksu karnego, jak również uchylenie się od dozoru.
- § 2. Jeżeli orzeczenie zastępczej kary grzywny byłoby niecelowe z uwagi na brak możliwości jej uiszczenia lub ściągnięcia w drodze egzekucji sąd określa zastępczą karę pozbawienia wolności przyjmując, że jeden dzień zastępczej kary pozbawienia wolności jest równoważny dwóm dniom ograniczenia wolności.
- § 3. Jeżeli skazany, mimo możliwości uiszczenia zastępczej kary grzywny, nie uiści jej w terminie, a zostanie stwierdzone, że nie można jej ściągnąć w drodze egzekucji, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, kierując się odpowiednio zasadami określonymi w § 2.
- § 4. Jeżeli ustawa nie przewiduje za dane przestępstwo kary pozbawienia wolności, górna granica zastępczej kary pozbawienia wolności nie może przekroczyć 6 miesięcy.
- § 5. Sąd może wstrzymać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w wypadku, gdy skazany podejmie nakazaną pracę i podda się rygorom z nią związanym; wstrzymanie następuje do czasu wykonania orzeczonej kary ograniczenia wolności.
- § 6. Udział kuratora sądowego w posiedzeniu jest obowiązkowy.

Art. 66.

§ 1. Orzekanie w przedmiocie zmian w sposobie wykonywania kary ograniczenia

wolności oraz w przedmiocie wykonania kary zastępczej, a także zwolnienia od reszty kary może nastąpić również na wniosek kuratora sądowego, osoby, instytucji lub organizacji sprawującej dozór.

§ 2. Wniosku skazanego lub jego obrońcy złożonego przed upływem 3 miesięcy od wydania postanowienia o odmowie zwolnienia od odbywania reszty kary nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

§ 3. Zwalniając skazanego od odbywania reszty kary, sąd zawiadamia o tym zakład pracy, placówkę, instytucję lub organizację, w której skazany odbywał karę.

Rozdział X

Kara pozbawienia wolności

1. Cele wykonywania kary

Art. 67.

§ 1. Wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądaných

postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymanie się od powrotu do przestępstwa.

§ 2. Dla osiągnięcia celu określonego w § 1 prowadzi się zindywidualizowane

oddziaływanie na skazanych w ramach określonych w ustawie systemów wykonywania kary w różnych rodzajach i typach zakładów karnych.

§ 3. W oddziaływaniu na skazanych, przy poszanowaniu ich praw i wymaganiu wypełniania przez nich obowiązków, uwzględnia się przede wszystkim pracę, zwłaszcza sprzyjającą zdobywaniu odpowiednich kwalifikacji zawodowych, nauczanie, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, podtrzymywanie

kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym oraz środki terapeutyczne.

2. Zakłady karne

Art. 68.

Zakłady karne podlegają Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 69.

Karę pozbawienia wolności wykonuje się w następujących rodzajach zakładów karnych:

- 1) zakładach karnych dla młodocianych,
- 2) zakładach karnych dla odbywających karę po raz pierwszy,
- 3) zakładach karnych dla recydywistów penitencjarnych,
- 4) zakładach karnych dla odbywających karę aresztu wojskowego.

Art. 70.

§ 1. Zakłady karne wymienione w art. 69 mogą być organizowane jako:

- 1) zakłady karne typu zamkniętego,
- 2) zakłady karne typu półotwartego,
- 3) zakłady karne typu otwartego.

§ 2. Zakłady karne, o których mowa w § 1, różnią się w szczególności stopniem

zabezpieczenia, izolacji skazanych oraz wynikającymi z tego ich obowiązkami i uprawnieniami w zakresie poruszania się w zakładzie i poza jego obrębem.

Art. 71.

Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia tworzyć, zgodnie z ustalonymi w niniejszym kodeksie celami wykonywania kary pozbawienia wolności

i z ustalonymi zasadami klasyfikacji skazanych, zakłady karne inne niż wymienione w art. 69 i art. 70 § 1, lub ustalić inny niż określony w art. 81 system

wykonywania kary, w szczególności dla sprawdzenia nowych środków i metod oddziaływania na skazanych.

Art. 72.

§ 1. Zakłady karne tworzy i znosi oraz określa ich przeznaczenie Minister Sprawiedliwości; zakłady karne dla odbywających karę aresztu wojskowego

tworzy i znosi Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

§ 2. Zakłady karne mogą być tworzone jako samodzielne zakłady lub jako wyodrębnione oddziały w zakładach karnych i aresztach śledczych. Kilka zakładów może posiadać wspólną administrację bądź wydzielone służby.

§ 3. Zakładem karnym kieruje dyrektor, a wyodrębnionym oddziałem może kierować podlegający dyrektorowi kierownik; są oni przełożonymi wszystkich funkcjonariuszy zakładu lub oddziału oraz skazanych odbywających w nich karę.

Art. 73.

§ 1. W zakładzie karnym utrzymuje się dyscyplinę i porządek w celu zapewnienia

bezpieczeństwa i realizacji zadań kary pozbawienia wolności, w tym ochrony społeczeństwa przed przestępczością.

§ 2. Dyrektor ustala porządek wewnętrzny zakładu karnego.

Art. 74.

§ 1. Zmianę określonego w wyroku rodzaju i typu zakładu karnego a także orzeczonego systemu terapeutycznego wykonywania kary może orzec tylko sąd penitencjarny.

§ 2. Jeżeli po wydaniu postanowienia przez sąd penitencjarny zajdą nowe okoliczności uzasadniające zmianę typu zakładu karnego, i systemu terapeutycznego decyzję w tym przedmiocie może podjąć komisja penitencjarna.

Art. 75.

§ 1. W zakładach karnych działają komisje penitencjarne.

§ 2. W skład komisji penitencjarnej dyrektor powołuje funkcjonariuszy i pracowników zakładu karnego. Do udziału w pracach komisji, z głosem doradczym, dyrektor może zapraszać także inne osoby godne zaufania, zwłaszcza przedstawicieli stowarzyszeń, organizacji i instytucji, o których

mowa w art. 39 § 1.

Art. 76.

§ 1. Do zakresu działania komisji penitencjarnej należy:

- 1) podejmowanie decyzji o skierowaniu skazanego do właściwego zakładu karnego, jeśli nie określił tego sąd w wyroku,
- 2) kierowanie skazanego do określonego systemu odbywania kary, jeśli nie określił tego sąd w wyroku,
- 3) ustalanie indywidualnych programów oddziaływań na skazanego i dokonywanie ocen ich wykonywania,
- 4) podejmowanie decyzji dotyczących zatrudniania skazanego,
- 5) wykonywanie innych zadań przewidzianych w ustawie i w przepisach wydanych na jej podstawie.

§ 2. Jeżeli decyzja komisji penitencjarnej w przedmiocie klasyfikacji jest sprzeczna z prawem, o jej zmianie lub uchyleniu orzeka sąd penitencjarny;

art. 7 § 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 77.

§ 1. W zakładzie karnym dyrektor może powoływać także inne organy kolegialne,

w skład których mogą wchodzić również osoby spoza zakładu.

§ 2. Organy kolegialne mogą podejmować zadania związane z oddziaływaniem

na skazanych, zwłaszcza z organizacją ich zatrudnienia i przygotowywaniem

do zwolnienia oraz ze współpracą z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami świadczonymi pomoc skazanym i ich rodzinom.

Art. 78.

§ 1. Karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym wykonują funkcjonariusze Służby Więziennej oraz cywilni pracownicy więziennictwa.

§ 2. Dla każdego zakładu karnego ustala się wykaz stanowisk oraz liczbę funkcjonariuszy i pracowników stosownie do jego zadań, rodzaju, typu oraz pojemności.

3. Wykonywanie kary i jej indywidualizacja

Art. 79.

§ 1. Skazanego na zasadniczą lub zastępczą karę pozbawienia wolności sąd wzywa do stawienia się w zakładzie karnym w wyznaczonym terminie.

§ 2. Jeżeli skazany mimo wezwania, nie stawił się w zakładzie karnym, sąd poleca doprowadzić go do tego zakładu. Kosztami doprowadzenia sąd obciąża skazanego.

§ 3. Jeżeli skazanym jest żołnierz, a sąd zarządza doprowadzenie go do zakładu

karnego, obowiązek doprowadzenia spoczywa na właściwych organach wojskowych.

Art. 80.

§ 1. Jeżeli tę samą osobę skazano na kilka nie podlegających łączeniu kar skutkujących pozbawieniem wolności, wykonuje się je w takiej kolejności,

w jakiej uprawomocniły się wyroki, którymi orzeczono te kary. Kary porządkowe

i środki przymusu wykonuje się w pierwszej kolejności.

§ 2. Sędzia penitencjarny może zarządzić wykonanie kar i środków w innej kolejności niż określona w § 1, jeżeli względy penitencjarne za tym przemawiają.

Art. 81.

Karę pozbawienia wolności wykonuje się w systemie:

- 1) programowanego oddziaływania,
- 2) terapeutycznym,
- 3) zwykłym.

Art. 82.

§ 1. W celu stwarzania warunków sprzyjających indywidualnemu postępowaniu ze skazanymi, zapobieganiu szkodliwym wpływom skazanych zdemoralizowanych, zapewnieniu skazanym bezpieczeństwa osobistego, wyboru właściwego systemu wykonywania kary, rodzaju i typu zakładu karnego oraz rozmieszczenia skazanych wewnątrz zakładu karnego dokonuje

się ich klasyfikacji.

§ 2. Klasyfikacji skazanych dokonuje się mając na względzie w szczególności:

- 1) płeć,
- 2) wiek,
- 3) uprzednie odbywanie kary pozbawienia wolności,
- 4) umyślność lub nieumyślność czynu,
- 5) wysokość pozostałej do odbycia kary pozbawienia wolności,
- 6) stan zdrowia fizycznego i psychicznego,
- 7) stopień demoralizacji i zagrożenia społecznego.

§ 3. Podstawą klasyfikacji są w szczególności badania osobopoznawcze.

Art. 83.

§ 1. Skazanego poddaje się w miarę potrzeby za jego zgodą badaniom psychologicznym

a także psychiatrycznym. Sędzia penitencjarny może zarządzić przeprowadzenie badań bez zgody skazanego.

§ 2. Badania, o których mowa w § 1, przeprowadza się przede wszystkim w odpowiednich ośrodkach diagnostycznych.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej, określi zasady organizacji i warunki przeprowadzania badań w ośrodkach, o których mowa w § 2.

Art. 84.

§ 1. W zakładzie karnym dla młodocianych odbywają karę skazani, którzy nie ukończyli 24 roku życia; w uzasadnionych przypadkach skazany może dalej odbywać karę w tym zakładzie po ukończeniu 24 roku życia.

§ 2. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami oddziaływania, dorosły skazany po raz pierwszy, wyróżniający się dobrą postawą może, za swoją zgodą, odbywać karę w zakładzie karnym dla młodocianych; korzysta on wtedy z takich uprawnień jak młodociany.

§ 3. Młodociani, którym do odbycia kary pozostało co najmniej 1 rok, a także sprawiający trudności wychowawcze, powinni być poddani badaniom psychologicznym; art. 83 stosuje się odpowiednio.

Art. 85.

W zakładzie karnym dla odbywających karę po raz pierwszy osadza się również skazanych odbywających zastępczą karę pozbawienia wolności oraz skazanych na karę pozbawienia wolności nie wymienionych w art. 86.

Art. 86.

W zakładzie karnym dla recydywistów penitencjarnych osadza się skazanych dorosłych za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności lub karę aresztu wojskowego albo ukaranych karą aresztu, którzy uprzednio odbywali już karę pozbawienia wolności lub karę aresztu wojskowego za przestępstwo umyślne albo karę aresztu za wykroczenie umyślne.

Art. 87.

§ 1. Skazana kobieta odbywa karę w zakładzie typu półotwartego lub otwartego.

Jeżeli przemawia za tym znaczny stopień jej demoralizacji lub względy bezpieczeństwa, skazana odbywa karę w zakładzie karnym typu zamkniętego.

§ 2. Kobiecie ciężarnej lub karmiącej zapewnia się opiekę specjalistyczną.

§ 3. W celu umożliwienia skazanej matce sprawowania stałej i bezpośredniej opieki nad dzieckiem organizuje się przy zakładach karnych domy dla matki i dziecka, w których dziecko może przebywać na życzenie matki do ukończenia trzeciego roku życia, chyba że względy wychowawcze lub zdrowotne, potwierdzone opinią lekarza albo psychologa, przemawiają za przedłużeniem tego okresu. Decyzje w tym zakresie wymagają zgody sądu opiekuńczego.

Art. 88.

§ 1. Skazanego odbywającego karę w systemie programowanego oddziaływania osadza się w zakładzie karnym typu półotwartego, chyba że szczególne okoliczności uzasadniają osadzenie go w zakładzie karnym typu zamkniętego.

§ 2. Skazanego za przestępstwo nieumyślne lub odbywającego zastępczą karę pozbawienia wolności albo karę aresztu osadza się w zakładzie karnym typu półotwartego lub otwartego, chyba że szczególne okoliczności przemawiają za osadzeniem go w zakładzie karnym typu zamkniętego.

§ 3. Skazanego wykazującego znaczny stopień demoralizacji lub zagrożenia społecznego osadza się w zakładzie karnym typu zamkniętego w warunkach zapewniających ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo zakładu.

W zakładzie tym osadza się również skazanego za przestępstwa popełnione

w zorganizowanej grupie, chyba że szczególne okoliczności nie przemawiają za takim osadzeniem.

Art. 89.

§ 1. Jeżeli postawa i zachowanie skazanego za tym przemawiają przenosi się go z zakładu karnego typu zamkniętego do zakładu półotwartego lub otwartego.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio przy przenoszeniu skazanego z zakładu półotwartego.

§ 3. Ujemna ocena postawy i zachowania skazanego, a także względy bezpieczeństwa mogą powodować przeniesienie go do zakładu karnego typu półotwartego lub zamkniętego.

Art. 90.

W zakładzie karnym typu zamkniętego zatrudnienie, nauczanie, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe organizuje się przede wszystkim w obrębie tego zakładu.

Art. 91.

§ 1. W zakładzie karnym typu półotwartego zatrudnienie skazanych można organizować również poza obrębem zakładu. Skazanym można zezwalać na kształcenie się oraz udział w grupowych zajęciach kulturalno-oświatowych i sportowych także poza obrębem zakładu.

§ 2. Skazanych można zatrudniać w grupach bez stałego dozoru.

§ 3. Skazanemu można zezwalać na widzenia poza obrębem zakładu karnego.

§ 4. Pomieszczenia mieszkalne skazanych w porze dziennej są otwarte, a w porze nocnej mogą być otwarte.

§ 5. Skazanemu można zezwolić na korzystanie z własnej odzieży, bielizny i obuwia.

Art. 92.

§ 1. W zakładach karnych typu otwartego skazanych zatrudnia się przede wszystkim poza obrębem zakładu. Skazanym można zezwalać na kształcenie oraz udział w zajęciach kulturalno-oświatowych i sportowych poza obrębem zakładu.

§ 2. Skazanych można zatrudniać w grupach bez stałego dozoru; w przypadkach uzasadnionych dyrektor może zezwolić na indywidualne zatrudnienie skazanego.

§ 3. Skazani mogą korzystać z widzeń poza obrębem zakładu.

§ 4. Pomieszczenia mieszkalne skazanych są otwarte. Skazanym można zezwolić na korzystanie z własnej odzieży, bielizny i obuwia.

Art. 93.

Skazany na karę aresztu wojskowego odbywa karę w zakładzie karnym typu otwartego lub półotwartego.

Art. 94.

§ 1. W systemie programowanego oddziaływania odbywają karę skazani młodociani, a także skazani dorośli, którzy po przedstawieniu im projektu programu oddziaływania, wyrażają zgodę na współudział w jego opracowaniu i wykonaniu.

§ 2. W programach oddziaływania ustala się zwłaszcza rodzaje zatrudnienia i nauczania skazanych, ich kontakty przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi, wykorzystywania czasu wolnego, możliwości wywiązywania

się z ciężących na nich obowiązków oraz inne przedsięwzięcia niezbędne dla przygotowania skazanych do powrotu do społeczeństwa.

§ 3. Wykonywanie programów oddziaływania podlega okresowym ocenom; programy te mogą ulegać zmianom.

§ 4. Skazanego dorosłego przenosi się do odbywania kary w systemie zwykłym,

jeżeli nie przestrzega on wymagań ustalonych w programie oddziaływania albo do systemu terapeutycznego, jeżeli zachodzą warunki określone w art. 95.

Art. 95.

W systemie terapeutycznym odbywają karę skazani z zaburzeniami psychicznymi, upośledzeni umysłowo, uzależnieni od alkoholu albo innych środków odurzających lub psychotropowych i skazani niepełnosprawni fizycznie - wymagający objęcia oddziaływaniem specjalistycznym, zwłaszcza opieką psychologiczną, lekarską lub rehabilitacyjną.

Art. 96.

§ 1. Wykonując karę w systemie terapeutycznym uwzględnia się w postępowaniu

ze skazanymi w szczególności potrzebę zapobiegania pogłębianiu się patologicznych cech osobowości, przywracania równowagi psychicznej oraz kształtowania zdolności współżycia społecznego i przygotowania do samodzielnego życia.

§ 2. Wykonywanie kary dostosowuje się do potrzeb w zakresie leczenia, zatrudnienia,

nauczania i wymagań higieniczno-sanitarnych. Jeżeli względy zdrowotne tego wymagają, organizuje się zatrudnienie w warunkach pracy chronionej.

§ 3. Skazanym zapewnia się pomoc w uzyskiwaniu świadczeń inwalidzkich, a także w miarę potrzeby, w kontynuowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego

specjalistycznego leczenia lub rehabilitacji oraz zatrudnienia w warunkach pracy chronionej.

§ 4. Skazanych, którzy nie wymagają już oddziaływania specjalistycznego, o którym mowa w art. 95, przenosi się do odpowiedniego systemu wykonywania

kary.

Art. 97.

§ 1. Wykonując karę w systemie zwykłym uwzględnia się w postępowaniu ze skazanymi w szczególności potrzebę ich współdziałania w realizacji celów

kary pozbawienia wolności.

§ 2. W systemie zwykłym skazany może korzystać z dostępnego w zakładzie karnym zatrudnienia, nauczania oraz zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych.

Art. 98.

Kary porządkowe i środki przymusu skutkujące pozbawieniem wolności wykonuje się według zasad przewidzianych dla kary aresztu.

Art. 99.

Skazany odbywa karę we właściwym zakładzie karnym położonym - w miarę możliwości - najbliżej jego miejsca zamieszkania. Przeniesienie skazanego do innego zakładu może nastąpić tylko z uzasadnionych powodów.

4. Prawa i obowiązki skazanego

Art. 100.

Skazanego po osadzeniu w zakładzie karnym należy bezwzględnie poinformować o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach, a zwłaszcza umożliwić mu zapoznanie się z przepisami niniejszego kodeksu i regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności oraz poddać odpowiednim badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym.

Art. 101.

Skazany ma prawo w szczególności do:

- 1) odpowiedniego ze względu na zachowanie zdrowia wyżywienia, odzieży, warunków bytowych, pomieszczeń oraz opieki lekarskiej i sanitarnej,
- 2) utrzymywania systematycznej więzi przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi,
- 3) korzystania z wolności religijnej,
- 4) otrzymywania związanego z zatrudnieniem wynagrodzenia oraz do ubezpieczenia społecznego w zakresie przewidzianym w odrębnych

- przepisach,
- 5) kształcenia i samokształcenia oraz wykonywania twórczości własnej,
  - 6) korzystania z urządzeń i zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych,
radia i telewizji, prenumerowania prasy,
  - 7) komunikowania się z obrońcą, pełnomocnikiem, właściwym kuratorem sądowym oraz wybranym przez siebie przedstawicielem, o którym mowa w art. 43,
  - 8) komunikowania się ze stowarzyszeniami i organizacjami oraz instytucjami,
jak również z osobami je reprezentującymi,
  - 9) zapoznania się z opiniami jego dotyczącymi, sporządzonymi przez administrację zakładu karnego,
  - 10) składania pisemnych próśb i skarg organowi właściwemu do ich rozpatrzenia oraz przedstawiania próśb i skarg administracji zakładu karnego, sędziemu penitencjarnemu i rzecznikowi praw obywatelskich w nieobecności innych osób; pisma do sądu, sędziego penitencjarnego, prokuratora i rzecznika praw obywatelskich, administracja zakładu karnego przekazuje się adresatowi bez prawa zapoznawania się z ich treścią.

Art. 102.

§ 1. Skazani, ich obrońcy i pełnomocnicy oraz właściwe organizacje pozarządowe

mają prawo kierować skargi do Europejskiej Komisji Praw Człowieka i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach o naruszenie praw, zawartych w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Korespondencja osób pozabawionych wolności w tych sprawach z międzynarodowymi organizacjami rządowymi powinna być bezzwłocznie i bez zapoznawania się z jej treścią wysłana do adresata.

§ 2. Przepis art. 8 § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 103.

Korzystanie przez skazanego z przysługujących mu praw powinno następować w sposób nie naruszający uprawnień innych osób ani zakłócający ustalonego w zakładzie karnym porządku.

Art. 104.

§ 1. Skazanemu należy ułatwiać utrzymywanie więzi przede wszystkim z rodziną

i innymi osobami bliskimi, przez widzenia, korespondencję, paczki i przekazy pieniężne, a w uzasadnionych przypadkach również przez inne środki łączności oraz ułatwiać utrzymywanie kontaktów z przedstawicielami

stowarzyszeń, organizacji i instytucji zwłaszcza wymienionych w art. 39 § 1.

§ 2. Skazany cudzoziemiec może prowadzić korespondencję z właściwym urzędem konsularnym, a w razie braku takiego urzędu - z właściwym przedstawicielstwem dyplomatycznym oraz korzystać z widzeń z urzędnikiem

konsularnym lub wykonującym funkcje konsularne pracownikiem przedstawicielstwa dyplomatycznego.

§ 3. Zakres i sposób kontaktów, o których mowa w § 1 i 2, w szczególności nadzór nad widzeniami i korespondencją są uzależnione od rodzaju i typu zakładu karnego, w którym skazany odbywa karę, a także wymogów indywidualnego oddziaływania.

§ 4. Dyrektor określa zakres i sposób kontaktów, o których mowa w § 1 i 2 oraz podejmuje decyzje dotyczące cenzurowania korespondencji, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu, informując o tym sędziego penitencjarnego.

Art. 105.

§ 1. Skazany ma prawo do wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych oraz bezpośredniego uczestniczenia w nabożeństwach odprawianych w zakładzie karnym w dni świąteczne i słuchania nabożeństw

transmitowanych przez środki masowego przekazu, a także do posiadania niezbędnych w tym celu książek, pism i przedmiotów.

§ 2. Skazany ma prawo do uczestniczenia w prowadzonym w zakładzie karnym nauczaniu religii, brania udziału w działalności charytatywnej i społecznej

kościół lub związku wyznaniowego, a także do spotkań indywidualnych z duchownym kościoła lub związku wyznaniowego, do którego należy; duchowni ci mogą odwiedzać skazanych w pomieszczeniach, w których przebywają.

§ 3. Korzystanie z wolności religijnej nie może naruszać zasad tolerancji ani

zakłócać ustalonego porządku w zakładzie karnym.

§ 4. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii odpowiednich władz duchownych kościołów i innych związków wyznaniowych, określi w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych w zakładach karnych.

Art. 106.

§ 1. Skazani za przestępstwo popełnione z motywacji politycznej, religijnej

lub przekonań ideowych odbywają karę w oddzieleniu od skazanych za inne przestępstwa; mają prawo korzystania z własnej odzieży, bielizny

i

obuwia oraz nie podlegają obowiązkowi pracy.

§ 2. Z uprawnień, o których mowa w § 1, nie korzystają skazani za przestępstwa

popełnione z użyciem przemocy.

Art. 107.

Administracja zakładu karnego ma obowiązek podejmowania odpowiednich działań celem zapewnienia skazanym bezpieczeństwa osobistego w czasie odbywania kary.

Art. 108.

Skazany otrzymuje trzy razy dziennie posiłki, w tym co najmniej jeden posiłek

gorący, o odpowiedniej wartości odżywczej, z uwzględnieniem zatrudnienia, wieku i stanu zdrowia, a w miarę możliwości także wymogów religijnych i kulturowych

oraz napój do zaspokajania pragnienia. Dzienna norma żywieniowa dla skazanego powinna zawierać nie mniej niż 2600 kalorii, a dla młodocianego

nie mniej niż 3200 kalorii. Skazany, którego stan zdrowia tego wymaga, otrzymuje wyżywienie według wskazań lekarza.

Art. 109.

Powierzchnia celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego wynosi nie mniej niż 3 m². Celem powinny być wyposażone w odpowiedni sprzęt zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiadać wymaganiom higieny, mieć dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według

norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych. Oświetlenie powinno być odpowiednie do czytania i wykonywania pracy.

Art. 110.

Skazany otrzymuje do użytku z zakładu karnego odpowiednią do pory roku odzież, bieliznę i obuwie jeżeli nie udzielono mu zezwolenia na korzystanie z własnej odzieży, bielizny i obuwia, a także środki do utrzymania higieny osobistej

i czystości w celi.

Art. 111.

Skazany korzysta z niezbędnego dla zdrowia wypoczynku, w szczególności z prawa do co najmniej godzinnego spaceru i 8-godzinnego czasu przeznaczonego na sen w ciągu doby. Skazanemu zapewnia się warunki niezbędne dla utrzymania higieny osobistej.

Art. 112.

Skazany może dysponować posiadаныmi w zakładzie karnym przedmiotami wartościowymi i środkami pieniężnymi pozostałymi po wywiązaniu się z ciężących na nim zobowiązań objętych egzekucją. Szczegółowe zasady dysponowania przez skazanych posiadаныmi przedmiotami wartościowymi i środkami pieniężnymi oraz wysokość otrzymywanych od osób najbliższych kwot pieniężnych wolnych od egzekucji określi Minister Sprawiedliwości.

Art. 113.

Skazanemu, który nie ma możliwości zarobkowania oraz nie posiada niezbędnych środków materialnych dyrektor zakładu może przyznać miesięczną zapomogę w wysokości do 1/5 najniższego zasiłku dla bezrobotnych.

Art. 114.

§ 1. Skazany korzysta z bezpłatnej opieki lekarskiej oraz z bezpłatnego zaopatrzenia

w leki, środki opatrunkowe i konieczne protezy.

§ 2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach można zezwolić na leczenie skazanego przez wybranego lekarza, jak również na korzystanie z dodatkowych

leków i innych środków medycznych, na koszt skazanego.

Art. 115.

Skazany ma obowiązek przestrzegania przepisów, określających zasady i tryb wykonywania kary, ustalonego w zakładzie karnym porządku oraz wykonywania poleceń przełożonych i innych osób uprawnionych, a w szczególności:

- 1) poprawnego zachowania się,
- 2) przestrzegania higieny osobistej i czystości pomieszczeń, w

których

przebywa,

- 3) poddania się - niezależnie od obowiązków określonych odrębnymi ustawami o zwalczaniu chorób zakaźnych, wenerycznych i gruźlicy, alkoholizmu i narkomanii - przewidzianym przepisami badaniom, leczeniu, zabiegom lekarskim, sanitarnym oraz rehabilitacji,
- 4) wykonywania pracy, jeżeli przepisy szczególne, także wynikające z prawa międzynarodowego, nie przewidują zwolnienia od tego obowiązku oraz wykonywania prac porządkowych w obrębie zakładu karnego,
- 5) dbałości o mienie zakładu karnego oraz instytucji lub podmiotu gospodarczego, w którym jest zatrudniony,
- 6) poddania się, w wypadkach i na zasadach określonych przepisami, kontroli osobistej dokonywanej za pośrednictwem osoby tej samej płci i pod nieobecność osób płci odmiennej oraz sfotografowaniu dla celów identyfikacyjnych.

Art. 116.

Skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od alkoholu albo środków odurzających

lub psychotropowych, obejmuje się za jego zgodą odpowiednim leczeniem i rehabilitacją; w razie jej braku - o stosowaniu leczenia lub rehabilitacji

orzeka sąd penitencjarny.

Art. 117.

§ 1. W przypadku gdy życiu skazanego grozi poważne niebezpieczeństwo, także spowodowane odmową przyjmowania pokarmu, można - jeżeli

wymagają tego względy zdrowotne stwierdzone orzeczeniem komisji lekarskiej

- dokonać koniecznego zabiegu lekarskiego, nie wyłączając chirurgicznego, nawet mimo sprzeciwu skazanego.

§ 2. W przypadku sprzeciwu skazanego, o dokonaniu zabiegu orzeka sąd penitencjarny.

§ 3. W nagłym wypadku, jeżeli zachodzi bezpośrednie niebezpieczeństwo śmierci skazanego, o konieczności zabiegu decyduje lekarz.

Art. 118.

§ 1. Skazany, który w celu wymuszenia określonej decyzji lub postępowania organu wykonawczego lub uchylenia się od ciążącego na nim obowiązku, powoduje u siebie uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, niezależnie od odpowiedzialności dyscyplinarnej może być obciążony w całości lub w części kosztami związanymi z leczeniem.

§ 2. O obciążeniu kosztami, o których mowa w § 1, orzeka sąd penitencjarny.

Art. 119.

§ 1. W razie wyrządzenia przez skazanego z jego winy szkody w mieniu zakładu

karnego, nie przekraczającej wysokości przeciętnego dwumiesięcznego wynagrodzenia pracowników, dyrektor tego zakładu może wydać orzeczenie o obowiązku skazanego naprawienia tej szkody przez zapłatę odpowiedniej kwoty pieniężnej; orzeczenie wraz z uzasadnieniem doręcza się zainteresowanemu.

§ 2. Skazanemu przysługuje w terminie 30 dni od otrzymania orzeczenia dyrektora

powództwo o ustalenie, że należność nie istnieje w całości lub w części.

§ 3. Ściągnięcie należności następuje w trybie przewidzianym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

5. Zatrudnienie

Art. 120.

§ 1. Skazanemu zapewnia się w miarę możliwości świadczenie pracy w ramach zatrudnienia na podstawie umowy o pracę lub na innej podstawie prawnej albo umożliwia mu wykonywanie pracy zarobkowej na własny rachunek, z zastrzeżeniem § 2.

§ 2. Skazany odbywający karę w zakładzie otwartym lub półotwartym może podjąć zatrudnienie na podstawie umowy o pracę, za zgodą dyrektora zakładu.

§ 3. Zdolność skazanego do pracy oraz w miarę potrzeby rodzaj, warunki i czas pracy, określa lekarz.

§ 4. Z obowiązku pracy można zwolnić skazanego kształcącego się lub z innych ważnych przyczyn.

§ 5. W stosunku do skazanych pracujących stosuje się przepisy prawa pracy w zakresie czasu pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.

Art. 121.

§ 1. Przy kierowaniu do pracy uwzględnia się w miarę możliwości zawód, wykształcenie, zainteresowania i potrzeby osobiste skazanego.

§ 2. Pracę zapewnia się przede wszystkim skazanym zobowiązanym do świadczeń alimentacyjnych, a także mającym szczególnie trudną sytuację materialną, osobistą lub rodzinną.

Art. 122.

§ 1. Praca skazanego jest odpłatna. Należność za pracę ustala się w umowie zawieranej przez dyrektora zakładu karnego lub przez skazanego.

Należność

przysługująca skazanemu zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę nie może być niższa od najniższego wynagrodzenia pracowników

określonego na podstawie kodeksu pracy.

- § 2. Za prace porządkowe oraz pomocnicze wykonywane na rzecz zakładu karnego lub za prace porządkowe na rzecz samorządu terytorialnego, w wymiarze nieprzekraczającym 60 godzin miesięcznie, należność za pracę skazanemu nie przysługuje.
- § 3. Skazanemu, za jego pisemną zgodą, można zezwolić na wykonywanie pracy nieodpłatnej; nie dotyczy to pracy wykonywanej przez skazanego na podstawie przepisów prawa pracy.
- § 4. Za wykonywane prace nieodpłatne mogą być skazanemu przyznawane nagrody.

Art. 123.

- § 1. Skazanemu zatrudnionemu odpłatnie na innej podstawie niż stosunek pracy, z wyjątkiem umów cywilno-prawnych, przysługuje po roku nieprzerwanej pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, zwolnienie od pracy przez okres 14 dni roboczych, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, a skazanemu pracującemu na tej podstawie nieodpłatnie - 14 dni zwolnienia od pracy, bez prawa do wynagrodzenia.
- § 2. Wymiar urlopu wypoczynkowego przysługującego skazanemu zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę wynosi 18 dni roboczych.

Art. 124.

- § 1. Z należności za pracę potrąca się 20% na cele pomocy określonej w art. 44; z pozostałej części przypada skazanemu w zakładzie karnym zamkniętym - 40%, półotwartym - 50% i w otwartym - 60%, a resztę przekazuje się do budżetu państwa.
- § 2. Skazanemu, na którym ciąży obowiązek alimentacyjny można podwyższyć kwotę przyznanej należności za pracę do 75% jeżeli osoba uprawniona znajduje się w trudnej sytuacji materialnej. Podwyższoną część należności przekazuje się osobom uprawnionym do alimentacji.
- § 3. Skazany otrzymuje w całości bez potrąceń dodatki za pracę uciążliwą, niebezpieczną lub szkodliwą dla zdrowia, nagrody regulaminowe i przysługujące mu z tytułu zatrudnienia, premie za oszczędność surowca, wynagrodzenie za racjonalizatorstwo i wynalazczość oraz należność za pracę wykonywaną ponad określoną normę pracy.
- § 4. Skazanemu wykonującemu pracę zarobkową na rachunek własny przypada 75% należności za pracę.
- § 5. Z należności za pracę przysługującej skazanemu wolne jest w każdym czasie od egzekucji i potrąceń 60%.

Art. 125.

Z należności za pracę, wpłat na rzecz skazanego otrzymywanych od rodziny, innych osób bliskich lub z innych źródeł gromadzi się fundusz przekazywany skazanemu w chwili zwolnienia z zakładu karnego na przejazd do miejsca zamieszkania i na utrzymanie do wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników; z funduszu tego nie prowadzi się egzekucji. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia sposób gromadzenia funduszu.

Art. 126.

Okresy pracy, za którą przysługuje wynagrodzenie, wykonywanej przez skazanego w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem prac, o których mowa w art. 122 § 2 3, są okresami składkowymi na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 127.

- § 1. Okresy wykonywania przez skazanego odpłatnego zatrudnienia, z wyłączeniem pracy wykonywanej na podstawie umów cywilno-prawnych, wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze,

z zastrzeżeniem § 2 i 3.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli w myśl danego przepisu prawa lub postanowienia układu zbiorowego pracy, do stażu pracy wlicza się tylko okresy zatrudnienia w danym zakładzie pracy, w określonej branży albo okresy pracy na określonych stanowiskach lub pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

§ 3. Okresu pracy, o którym mowa w § 1, nie wlicza się do okresu pracy:

- 1) od którego zależy nabycie prawa do urlopu wypoczynkowego lub innego świadczenia przysługującego z upływem roku pracy lub okresu krótszego niż rok,
- 2) wymaganego do zajmowania określonego stanowiska pracy.

Art. 128.

§ 1. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia, powierzyć podmiotom gospodarczym, instytucjom lub organizacjom wykonywanie określonych zadań w zakresie zatrudnienia i nauczania skazanych oraz opieki postpenitencjarnej.

§ 2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady i zakres udzielania

zwolnień od podatków, jednostkom, o których mowa w § 1, a także otrzymywania przez te jednostki zamówień na towary i usługi.

6. Nauczanie

Art. 129.

§ 1. W zakładach karnych prowadzi się nauczanie w zakresie szkoły podstawowej

i średniej ogólnokształcącej oraz zawodowe - w szkołach zasadniczych i średnich, a także na kursach zawodowych.

§ 2. Nauczanie, stosowne do indywidualnych zainteresowań i uzdolnień, jest obowiązkowe dla skazanych młodocianych.

§ 3. Pierwszeństwo w uzyskaniu możliwości objęcia nauczaniem w zakładzie karnym mają skazani, którzy nie ukończyli szkoły podstawowej lub nie posiadają wyuczonego zawodu albo po odbyciu kary nie będą mogli go wykonywać.

§ 4. Skazanym nie posiadającym wystarczających środków pieniężnych udostępnia

się nieodpłatnie niezbędne podręczniki i pomoce naukowe.

Art. 130.

Skazani mogą za zgodą dyrektora zakładu karnego uczyć się w szkołach poza obrębem zakładu karnego, jeśli spełniają ogólnie obowiązujące wymagania w oświacie publicznej, zachowują się poprawnie oraz nie zagrażają porządkowi prawnemu. Dyrektor może zezwolić skazanemu na udział w konsultacjach i zdawanie egzaminów poza zakładem karnym, jeżeli spełnia on wymienione warunki.

Art. 131.

Praca w warsztatach szkolnych i praktyczna nauka zawodu jest obowiązkowa, jeżeli wynika z programu nauczania. Praktyczna nauka zawodu może być połączona

z pracą produkcyjną, jeżeli jest to zgodne z tym programem.

Art. 132.

Skazanemu wywiązującemu się z obowiązków ucznia po roku nauki można udzielić 14-dniowego urlopu, jeżeli nie ma on prawa do takiego urlopu z tytułu

wykonywanej pracy, w ramach którego korzysta on z takich uprawnień i ulg, jakie w okresie urlopu przysługują skazanemu pracującemu.

Art. 133.

Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Edukacji Narodowej, określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady i tryb prowadzenia nauczania

w zakładach karnych oraz zasady odpłatności za pracę w warsztatach szkolnych, wykonywaną przez skazanych i odbywających praktyczną naukę zawodu.

7. Działalność kulturalno-oświatowa, społeczna oraz wychowanie fizyczne i zajęcia

sportowe
Art. 134.

§ 1. W zakładach karnych stwarza się skazanym warunki odpowiedniego spędzania czasu wolnego. W tym celu organizuje się zajęcia kulturalno-oświatowe,
wychowania fizycznego i sportowe oraz pobudza aktywność społeczną skazanych.

§ 2. W każdym zakładzie karnym prowadzi się zwłaszcza wypożyczalnię książek i prasy dla skazanych oraz stwarza możliwość korzystania z urządzeń audiowizualnych w świetlicach i w celach mieszkalnych.
Korzystając z tych urządzeń skazany nie może zakłócać ustalonego porządku w zakładzie.

Art. 135.

Skazanym można zezwolić na tworzenie zespołów w celu prowadzenia działalności kulturalnej, oświatowej, społecznej i sportowej. Z tych względów można również zezwolić na nawiązywanie kontaktów oraz na współdziałanie z odpowiednimi stowarzyszeniami, organizacjami i instytucjami. W szczególności można zezwolić na podejmowanie prac na cele publiczne, jak również na realizację innych społecznie uznanych celów.

8. Nagrody i ulgi
Art. 136.

Skazanemu wyróżniającemu się dobrym zachowaniem w czasie odbywania kary mogą być przyznawane nagrody. Nagroda może być również przyznana skazanemu w celu zachęcenia go do poprawy zachowania.

Art. 137.

§ 1. Nagrody są zwłaszcza następujące:

- 1) zezwolenie na dodatkowe lub dłuższe widzenie,
- 2) zezwolenie na widzenie przy oddzielnym stoliku,
- 3) zezwolenie na widzenie bez osoby nadzorującej,
- 4) zezwolenie na odbywanie widzeń we własnej odzieży,
- 5) zezwolenie na telefoniczne porozumienie się z rodziną i innymi osobami bliskimi na koszt zakładu karnego,
- 6) nagroda rzeczowa lub pieniężna,
- 7) podwyższenie części należności za pracę przypadającej skazanemu nie więcej niż o 50% na okres do 3 miesięcy,
- 8) zezwolenie na widzenie bez dozoru poza obrębem zakładu karnego z rodziną i innymi osobami bliskimi na czas nie przekraczający 30 godzin,
- 9) zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego bez dozoru na czas nie przekraczający jednorazowo 14 dni.

§ 2. Inne nagrody określi regulamin.

§ 3. Nagrody wymienione w § 1 pkt. 8 i 9 można przyznać skazanemu, którego postawa w czasie odbywania kary pozbawienia wolności uzasadnia przypuszczenie, iż w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie przestrzegał porządku prawnego.

§ 4. Łączny czas trwania nagród wymienionych w § 1 pkt 9 nie może przekroczyć 28 dni w roku.

§ 5. Skazanemu odbywającemu karę 25 lat pozbawienia wolności nagroda wymieniona w § 1 pkt 8 i 9 może być przyznana po odbyciu co najmniej 5 lat, a skazanemu odbywającemu karę dożywotniego pozbawienia wolności - po odbyciu co najmniej 8 lat.

§ 6. Organ, który przyznał skazanemu nagrodę wymienioną w § 1 pkt 8 lub 9 może zobowiązać go do określonego zachowania się w czasie przebywania

poza zakładem karnym, a zwłaszcza do meldowania się we wskazanym posterunku policji; czasu tego nie odlicza się od okresu odbywania kary, chyba że sędzia penitencjarny zarządzi inaczej w przypadku, gdy skazany w tym okresie nadużył zaufania.

Art. 138.

§ 1. Nagrody wymienione w art. 137 § 1 pkt 8 i 9 przyznaje dyrektor zakładu

karnego, a inne nagrody również osoba przez niego upoważniona.

§ 2. Przyznanie za pierwszym razem nagrody wymienionej w art. 137 § 1 pkt 8 lub 9, skazanemu odbywającemu karę 25 lat pozbawienia wolności w zakładzie karnym zamkniętym jak również skazanemu na karę dożywotniego pozbawienia wolności, wymaga zgody sędziego penitencjarnego.

§ 3. Nagrody przyznaje się z urzędu lub na pisemny wniosek przełożonego skazanego.

Art. 139.

§ 1. W przypadkach szczególnie uzasadnionych warunkami rodzinnymi lub osobistymi skazanego nagrody mogą być stosowane jako ulgi.

§ 2. Nie przyznaje się jako ulg nagród wymienionych w art. 137 § 1 pkt 8 i 9.

§ 3. W przypadkach szczególnie ważnych dla skazanego można mu zezwolić na opuszczenie zakładu karnego, na czas nie przekraczający 5 dni, w miarę potrzeby w asyście funkcjonariusza Służby Więziennej lub osoby godnej zaufania; art. 137 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Ulgi przyznaje dyrektor zakładu karnego na prośbę skazanego lub jego najbliższych albo na wniosek przełożonego skazanego.

9. Kary dyscyplinarne

Art. 140.

§ 1. Skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione naruszenie

nakazów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu lub innych przepisów wydanych na jej podstawie albo ustalonego w zakładzie karnym lub miejscu pracy porządku, zwane dalej przekroczeniem.

§ 2. Jeżeli przekroczenie zawiera znamiona wykroczenia skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej, chyba że wykroczenie popełnione zostało

w czasie pobytu za zezwoleniem poza obrębem zakładu karnego.

Art. 141.

§ 1. Kary dyscyplinarne są następujące:

- 1) nagana,
- 2) pozbawienie wszystkich lub niektórych nie wykorzystanych przez skazanego nagród lub ulg,
- 3) pozbawienie korzystania z udziału w niektórych zajęciach

kulturalno-oświatowych

lub sportowych, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, na okres do 3 miesięcy,

- 4) pozbawienie możliwości otrzymania paczki żywnościowej, na okres do 3 miesięcy,

- 5) pozbawienie lub ograniczenie możliwości dokonywania zakupów artykułów żywnościowych lub wyrobów tytoniowych na okres do 3 miesięcy,

- 6) pozbawienie możliwości widzenia poza obrębem zakładu karnego na okres do 3 miesięcy,

- 7) obniżenie przypadającej skazanemu części należności za pracę, nie więcej niż o 25%, na okres do 3 miesięcy,

- 8) umieszczenie w celi izolacyjnej na okres do 28 dni.

§ 2. Kar dyscyplinarnych wymienionych w § 1 pkt 4, 5 i 8 nie stosuje się wobec kobiet ciężarnych, karmiących lub sprawujących opiekę nad własnymi

dziećmi w domach matki i dziecka.

§ 3. Kara dyscyplinarna określona w § 1 pkt 8 polega na osadzeniu skazanego

w celi pojedynczej, w warunkach uniemożliwiających kontakt z innymi skazanymi oraz na pozbawieniu go możliwości:

- 1) korzystania z widzeń i telefonu,
- 2) korzystania z udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych i sportowych,
z wyjątkiem korzystania z książek i prasy,
- 3) pracy poza celą,
- 4) spaceru wspólnie z innymi skazanymi.

Art. 142.

§ 1. Kary dyscyplinarne określone w art. 141 § 1 pkt 4-8 wymierza dyrektor,

a inne kary również osoba przez niego upoważniona.

§ 2. Kary dyscyplinarne wymierza się z urzędu lub na pisemny wniosek osoby wymienionej w regulaminie.

Art. 143.

§ 1. Wymierzając karę dyscyplinarną uwzględnia się stopień zawinienia i zasady

indywidualizacji, mając w szczególności na względzie rodzaj i okoliczności

czynu, stosunek do popełnionego przekroczenia, dotychczasową postawę, cechy osobowości i stan zdrowia skazanego oraz cele wychowawcze.

§ 2. Przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej wysłuchuje się wyjaśnień obwinionego,

zapoznaje się z opinią wychowawcy, a jeżeli zachodzi potrzeba - również składającego wniosek o ukaranie oraz z opiniami innych osób, a także z zeznaniami świadków. Postępowanie może odbywać się w obecności innych skazanych, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze.

§ 3. Przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej określonej w art. 141 § 1 pkt 8

zasięga się opinii lekarza lub psychologa. Wymierzenie tej kary w wymiarze

powyżej 14 dni wymaga zgody sędziego penitencjarnego.

Art. 144.

§ 1. Za jedno przekroczenie wymierza się tylko jedną karę dyscyplinarną. W wypadku, gdy skazany popełnił więcej przekroczeń zanim został ukarany za którekolwiek z nich, wymierza się jedną karę, odpowiednio surowszą.

§ 2. Ponowne wymierzenie kary dyscyplinarnej nie może nastąpić w taki sposób, aby była ona bezpośrednio przedłużeniem odbywania takiej samej kary, chyba że łączny okres trwania wymierzonych kar nie przekracza

przewidzianej granicy czasu trwania tej kary.

§ 3. W wypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi można odstąpić od ukarania dyscyplinarnego, wykonanie wymierzonej kary zawiesić na okres do 3 miesięcy, zamienić ją na inną mniej dolegliwą lub karę darować. Po upływie okresu zawieszenia wymierzona karę uważa się za wykonaną.

Art. 145.

§ 1. Nie można wymierzyć kary dyscyplinarnej jeżeli od dnia powzięcia przez przełożonego wiadomości o popełnieniu przekroczenia upłynęło 14 dni lub od dnia popełnienia przekroczenia - 30 dni. Nie można rozpocząć

wykonywania kary dyscyplinarnej po upływie 14 dni od jej wymierzenia.

§ 2. Terminy określone w § 1 nie biegną, jeżeli skazany przebywa poza obrębem

zakładu karnego bez zezwolenia lub w związku z leczeniem wynikłym z samouszkodzenia, a także w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej.

Art. 146.

§ 1. Wymierzona karę dyscyplinarną wykonuje się niezwłocznie. Sędzia penitencjarny

może wstrzymać wykonanie kary dyscyplinarnej na czas potrzebny do wyjaśnienia okoliczności uzasadniających jej wymierzenie, a także uchylić karę dyscyplinarną z powodu jej niezasadności i przekazać

sprawę dyrektorowi zakładu do ponownego rozpoznania.

§ 2. Jeżeli stan zdrowia skazanego uniemożliwia odbycie wymierzonej kary dyscyplinarnej w całości lub w części, wykonywanie jej należy odroczyć lub przerwać albo zamienić na taką karę dyscyplinarną, którą skazany może odbyć. Decyzję w tym względzie podejmuje dyrektor, po zasięgnięciu

opinii lekarza.

§ 3. W czasie wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej,

lekarz lub psycholog kontroluje zdolność skazanego do odbywania tej kary.

§ 4. W czasie wykonywania kary dyscyplinarnej, o której mowa w § 3, dyrektor

może w przypadkach uzasadnionych względami rodzinnymi, osobistymi lub wychowawczymi, zezwolić skazanemu na widzenie lub rozmowę telefoniczną.

Art. 147.

Jeżeli zostały ujawnione nowe fakty lub dowody nie znane przedtem, wskazujące

na to, iż ukarany jest niewinny - dyrektor zakładu karę dyscyplinarną uchyła i uznaje ją za niebyłą oraz podejmuje stosowną decyzję mającą na celu

uchylenie skutków ukarania.

10. Odroczenie i przerwa wykonania kary pozbawienia wolności

Art. 148.

§ 1. Wykonanie kary pozbawienia wolności w wypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby uniemożliwiającej wykonywanie tej kary sąd odracza do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Za ciężką chorobę uznaje się taki stan skazanego, w którym umieszczenie

go w zakładzie karnym może zagrażać życiu lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo.

Art. 149.

§ 1. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności na okres do 6 miesięcy, jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego

lub jego rodziny skutki zbyt ciężkie, a także w razie wystąpienia okoliczności, o których mowa w art. 259.

§ 2. Okres odroczenia biegnie od daty wydania postanowienia w tym przedmiocie.

§ 3. Odroczenie może być udzielone kilkakrotnie, jednakże łączny okres odroczenia

nie może przekroczyć roku, chyba że chodzi o kobietę ciężarną lub w okresie 3 lat po urodzeniu dziecka i sprawowania nad nim opieki.

Art. 150.

Jeżeli odroczenie wykonania kary nie przekraczającej 2 lat pozbawienia wolności

trwało przez okres co najmniej jednego roku - sąd może warunkowo zawiesić wykonanie tej kary na zasadach określonych w art. 70-75 kodeksu karnego.

Art. 151.

§ 1. Sąd penitencjarny udziela przerwy w wykonaniu kary w wypadku określonym

w art. 148 § 1 do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Sąd penitencjarny może udzielić przerwy w wykonaniu kary, jeżeli przemawiają za tym ważne względy zdrowotne, rodzinne lub osobiste.
Art. 149 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Nie można udzielić przerwy przed upływem jednego roku od daty ukończenia poprzedniej przerwy i powrotu po niej do zakładu karnego, chyba że zachodzi wypadek choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby skazanego albo inny wypadek losowy.

§ 4. Udzielając przerwy w wykonaniu kary, sąd może zobowiązać skazanego do utrzymywania w okresie tej przerwy kontaktu z kuratorem sądowym w miejscu pobytu, nie zmieniania bez zgody kuratora sądowego miejsca pobytu, podjęcia starań o znalezienie pracy zarobkowej lub meldowania się we wskazanym posterunku policji.

Art. 152.

§ 1. Złożenie zażalenia na postanowienie o udzieleniu przerwy powoduje wstrzymanie wykonania postanowienia do czasu jego uprawomocnienia się. Postanowienie podlega jednak wykonaniu niezwłocznie, jeżeli zostało

wydane na wniosek prokuratora albo jeżeli prokurator oświadczył, że nie sprzeciwia się udzieleniu przerwy.

§ 2. Termin do wniesienia zażalenia na postanowienie o udzieleniu przerwy wynosi dla prokuratora 7 dni; zażalenie podlega rozpoznaniu w terminie 14 dni.

Art. 153.

§ 1. Jeżeli przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności trwała co najmniej

1 rok, a skazany odbył co najmniej 6 miesięcy kary - sąd penitencjarny może warunkowo zwolnić skazanego z odbycia reszty kary na zasadach określonych w art. 78 i 79 § 1 i 2 kodeksu karnego przy czym zwolnienie może nastąpić w każdym czasie bez ograniczeń wynikających z art. 79 i 80 kodeksu karnego.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się jeżeli kara pozbawienia wolności została orzeczona na okres powyżej 3 lat.

Art. 154.

§ 1. Odroczenie wykonania kary sąd może odwołać w razie ustania przyczyny, dla której zostało udzielone lub w wypadku, gdy skazany nie korzysta z odroczenia w celu, w jakim zostało udzielone albo rażąco narusza porządek prawny.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do przerwy w wykonaniu kary z tym, że odwołanie przerwy może nastąpić również z powodu nie wykonywania

obowiązków określonych w art. 151 § 4; postanowienie o odwołaniu przerwy wydaje sąd penitencjarny, który jej udzielił.

§ 3. Jeżeli w czasie przerwy w odbywaniu kary skazany popełnił przestępstwo,

w związku z którym zostało zastosowane tymczasowe aresztowanie, kara pozbawienia wolności, której odbywanie zostało przerwane podlega wykonaniu z mocy prawa.

Art. 155.

Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności wobec żołnierza sąd może odwołać również na wniosek dowódcy.

Art. 156.

Wniosek o zwolnienie od wykonania kary pozbawienia wolności, o której mowa w 335 § 3 i 4 kodeksu karnego powinien być złożony nie później, niż w dniu ukończenia służby przez żołnierza.

11. Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Art. 157.

Warunkowo zwolnionego sąd może w okresie próby oddać pod dozór kuratora sądowego, osoby godnej zaufania albo stowarzyszenia, organizacji lub instytucji,

do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym oraz nałożyć na niego obowiązki określone w art. 73 § 1 kodeksu karnego. Wobec skazanego, o którym mowa w art. 65 kodeksu karnego oraz młodocianego, który popełnił przestępstwo umyślne, a także skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności, oddanie pod dozór kuratora sądowego jest obowiązkowe.

Art. 158.

- § 1. Sąd odwołuje warunkowe zwolnienie, jeżeli zwolniony w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.
- § 2. Sąd może odwołać warunkowe zwolnienie, jeżeli zwolniony w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności popełnił inne przestępstwo lub została orzeczona kara inna niż określona w § 1 albo gdy uchyła się od dozoru, wykonywania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych. Przed odwołaniem warunkowego zwolnienia sąd, o ile jest to możliwe, wysłuchuje skazanego lub jego obrońcę.
- § 3. W razie odwołania warunkowego zwolnienia nie zalicza się na poczet kary okresu spędzonego na wolności.

Art. 159.

- § 1. O warunkowym zwolnieniu orzeka sąd penitencjarny; posiedzenie powinno odbyć się w zakładzie karnym.
- § 2. Wniosek o warunkowe zwolnienie może złożyć również dyrektor zakładu lub kurator sądowy.
- § 3. Wniosku skazanego lub jego obrońcy złożonego przed upływem terminów wymienionych w art. 79 kodeksu karnego lub przed upływem 3 miesięcy od daty wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia nie rozpoznaje się aż do upływu tego terminu lub tego okresu.

Art. 160.

- § 1. Sąd powinien wysłuchać przedstawiciela administracji zakładu karnego a także wysłuchać kuratora sądowego, jeżeli składał wniosek o warunkowe zwolnienie.
- § 2. Na postanowienie o warunkowym zwolnieniu przysługuje prokuratorowi zażalenie w terminie 7 dni; podlega ono rozpoznaniu w ciągu 14 dni. Art. 152 § 1 stosuje się odpowiednio.
- § 3. Na postanowienie odmawiające udzielenia warunkowego zwolnienia przysługuje zażalenie dyrektorowi lub kuratorowi jeżeli składali wniosek o warunkowe zwolnienie.

Art. 161.

- § 1. W sprawach związanych z wykonaniem orzeczenia o warunkowym zwolnieniu oraz w sprawie odwołania warunkowego zwolnienia, właściwy jest sąd penitencjarny, który udzielił zwolnienia, a jeżeli zwolniony pozostaje pod dozorem - sąd penitencjarny, w którego okręgu dozór jest wykonywany.
- § 2. Sąd może, w granicach przewidzianych w art. 81 kodeksu karnego, zmienić okres próby. Sąd może również w okresie próby ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki wymienione w art. 73 § 1 kodeksu karnego albo od wykonania nałożonych obowiązków zwolnić jak również oddać skazanego pod dozór lub od dozoru zwolnić.
- § 3. Wniosek o oddanie pod dozór może złożyć kurator sądowy, zaś wniosek o zmianę okresu próby, ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków, o których mowa w art. 73 § 1 kodeksu karnego, o zwolnienie od wykonywania tych obowiązków albo o zwolnienie od dozoru, a także o odwołanie warunkowego zwolnienia może złożyć również sprawująca dozór osoba, stowarzyszenie, organizacja lub instytucja.

§ 4. W okresie próby kurator sądowy, osoba, stowarzyszenie, organizacja lub instytucja, pod której dozór oddano zwolnionego, powinna informować sąd o jego zachowaniu, w szczególności o tym, czy wykonuje on nałożone obowiązki i przestrzega porządku prawnego.

Art. 162.

Zasady i tryb wykonywania dozoru, tryb wyznaczania przedstawicieli przez stowarzyszenia, organizacje i instytucje, jak również zakres ich uprawnień i obowiązków określi w drodze rozporządzenia Minister Sprawiedliwości, a w stosunku do skazanych przez sądy wojskowe - Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

12. Zwalnianie skazanych z zakładów karnych i warunki udzielania im pomocy
Art. 163.

§ 1. Okres do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary stanowi, w miarę potrzeby, czas niezbędny na przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu zwłaszcza dla nawiązania

kontaktu z kuratorem sądowym albo przedstawicielami organizacji, stowarzyszeń, instytucji lub osobami, o których mowa w art. 39

§ 1. Okres ten ustala, za zgodą skazanego, komisja penitencyjarna.

§ 2. Okres, o którym mowa w § 1, może również wyznaczyć sąd penitencyjarny w postanowieniu o udzieleniu lub odmowie warunkowego zwolnienia, jeżeli uzna to za niezbędne.

Art. 164.

§ 1. W okresie, o którym mowa w art. 163, skazany powinien w miarę możliwości

odbywać karę w zakładzie karnym położonym najbliżej przyszłego miejsca zamieszkania.

§ 2. Skazanemu można zezwolić na dysponowanie pieniędzmi poza obrębem zakładu karnego oraz na opuszczenie tego zakładu, łącznie na czas do 14 dni, zwłaszcza w celu podejmowania starań o uzyskanie po zwolnieniu odpowiednich możliwości zamieszkania i pracy.

§ 3. Kurator sądowy lub osoby wymienione w art. 163 § 1 ustalają ze skazanym zakres niezbędnej pomocy w społecznej readaptacji i sposób jej udzielenia.

Art. 165.

§ 1. Zwalnianym skazanym mającym trudności w znalezieniu zatrudnienia, zakwaterowania, otrzymania niezbędnej pomocy lekarskiej właściwe organy

lub instytucje udzielają niezbędnej doraźnej pomocy.

§ 2. Administracja zakładu karnego zwalniając skazanego udziela mu stosownych

informacji o możliwościach uzyskania niezbędnej pomocy od właściwych organów i instytucji oraz organizacji i stowarzyszeń świadczących

pomoc, a także dostarcza dokument tożsamości i inne niezbędne dokumenty.

§ 3. Skazani zwalniani z zakładów karnych nie dysponujący wystarczającymi środkami własnymi otrzymują w chwili zwolnienia kwotę w wysokości do 1/3 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników lub jej odpowiedni ekwiwalent.

Art. 166.

§ 1. Skazany przed zwolnieniem z zakładu karnego ma prawo zwrócić się do sądu penitencyjarnego z wnioskiem o zastosowanie względem niego dozoru kuratora sądowego, zwłaszcza jeśli oczekujące go warunki życia po zwolnieniu z zakładu karnego mogą mu utrudniać społeczną readaptację.

§ 2. Oddając skazanego pod dozór kuratora sąd może za zgodą skazanego

nałożyć na niego obowiązki, o których mowa w art. 73 § 1 kodeksu karnego.

§ 3. Skazanemu oddanemu pod dozór i wypełniającemu nałożone na niego obowiązki zapewnia się w miarę możliwości tymczasowe zakwaterowanie i udziela pomocy w otrzymaniu zatrudnienia w miejscach oraz instytucjach

wskazanych przez kuratora sądowego.

§ 4. Czas trwania dozoru kuratora nie może przekraczać 2 lat.

Art. 167.

Jeżeli termin zwolnienia skazanego odbywającego karę przypada na dzień ustawowo lub dodatkowo wolny od pracy, zwolnienie to następuje w dniu poprzedzającym ten termin.

13. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego i użycie broni

Art. 168.

§ 1. Funkcjonariusze Służby Więziennej podczas pełnienia obowiązków służbowych

są uprawnieni do stosowania względem skazanych środków przymusu bezpośredniego w postaci:

- 1) użycia siły fizycznej,
- 2) umieszczenia w celi zabezpieczającej,
- 3) założenia kasku ochronnego,
- 4) założenia kajdan lub prowadnic,
- 5) założenia pasa obezwładniającego lub kaftana bezpieczeństwa,
- 6) użycia chemicznych środków obezwładniających,
- 7) użycia siatki obezwładniającej,
- 8) użycia wodnych środków obezwładniających,
- 9) użycia pocisków miotanych,
- 10) użycia petard,
- 11) użycia reflektora olśniewającego,
- 12) użycia pałek służbowych.

§ 2. Środki przymusu bezpośredniego, wymienione w § 1, mogą być stosowane - jeżeli jest to konieczne - wyłącznie w celu przeciwdziałania usiłowaniu

targnięcia się skazanego na życie lub zdrowie własne albo innej osoby, nawoływaniu do buntu, rażącemu nieposłuszeństwu, zbiorowej ucieczce, groźnemu zakłóceniu porządku lub niszczeniu mienia.

§ 3. Środków przymusu bezpośredniego nie wolno stosować dłużej, niż wymaga tego potrzeba, a także jako kary dyscyplinarnej.

§ 4. Środków przymusu bezpośredniego, wymienionych w § 1 pkt 5-7, 9, 10 i 12 nie stosuje się względem kobiet oraz osób o widowym kalectwie, a wobec kobiet ciężarnych lub karmiących - także środków wymienionych w § 1 pkt 2 i 8.

§ 5. W uzasadnionych przypadkach można na czas lub w toku konwojowania założyć kajdany lub prowadnice w celu zapobieżenia ucieczce osoby konwojowanej lub objawom jej agresywności. Decyzje w tym względzie podejmuje dowódca konwoju.

§ 6. Środki przymusu bezpośredniego wymienione w § 1 pkt 1, 4 i 6-12 mogą być stosowane również względem osób innych niż skazani lub tymczasowo aresztowani, w razie groźnego zakłócenia przez te osoby porządku w obrębie zakładu karnego lub aresztu śledczego, a także w wypadkach określonych w art. 169 pkt 1-5.

Art. 169.

Jeżeli środki przymusu bezpośredniego, wymienione w art. 168 § 1 są niewystarczające,

funkcjonariusze Służby Więziennej mogą użyć broni palnej:

- 1) w celu odparcia bezpośredniego zamachu na ich życie lub życie innej osoby,
- 2) w celu odparcia bezpośredniego niebezpiecznego zamachu na zakład karny lub areszt śledczy,
- 3) wobec osoby, która usiłuje rozbroić, obezwładnić lub pozbawić

wolności funkcjonariusza albo osobę powołaną do udziału w konwojowaniu lub dozorowaniu,
4) w celu odparcia bezpośredniego zamachu na konwój ochraniający osoby, broń, amunicję, tajne dokumenty, przedmioty wartościowe lub pieniądze,
5) w celu udaremnienia ucieczki sprawcy zamachu, określonego w pkt 1-4,
6) w celu udaremnienia ucieczki skazanego z zakładu karnego zamkniętego albo aresztu śledczego, a także w czasie konwojowania lub dozoru oraz w pościgu bezpośrednim.

Art. 170.

§ 1. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego lub użycie broni palnej powinno być odpowiednie do stopnia zagrożenia, następować po uprzednim ostrzeżeniu o ich użyciu i w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę osobie, względem której zastosowano ten środek lub użyto broni i nie może zmierzać do pozbawienia jej życia, a także narażać na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia innych osób.

§ 2. Ostrzeżenia przewidzianego w § 1 nie stosuje się, jeżeli zwłoka w stosowaniu

środka lub użyciu broni grozi bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia funkcjonariusza lub innej osoby.

Art. 171.

§ 1. Decyzję o zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego podejmuje dyrektor zakładu, a w razie jego nieobecności upoważniony funkcjonariusz.

W razie wykonywania czynności służbowej przez kilku funkcjonariuszy, decyzję podejmuje funkcjonariusz, któremu zlecono kierowanie wykonywaną czynnością.

§ 2. W razie bezpośredniego i gwałtownego zamachu na życie lub zdrowie funkcjonariusza albo innej osoby, decyzję o zastosowaniu środka przymusu

bezpośredniego może podjąć funkcjonariusz wykonujący czynność służbową.

§ 3. O zastosowaniu środka przymusu bezpośredniego funkcjonariusz zawiadamia

bezzwłocznie dyrektora, który obowiązany jest zbadać, czy zastosowanie tego środka nastąpiło zgodnie z przepisami.

§ 4. Osobę, względem której zastosowano środek przymusu bezpośredniego poddaje się bezzwłocznie badaniu lekarskiemu. Z zastosowania środka przymusu bezpośredniego sporządza się protokół.

Art. 172.

§ 1. Decyzję o konieczności użycia broni palnej podejmuje dyrektor zakładu,

a w razie jego nieobecności funkcjonariusz wykonujący czynność służbową. Art. 171 § 2-4 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Jeżeli wskutek użycia broni palnej nastąpiła śmierć lub zranienie człowieka,

dyrektor bezzwłocznie zawiadamia o tym organ nadrzędny, sędziego penitencjarnego i właściwego prokuratora.

Art. 173.

§ 1. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia szczegółowe warunki stosowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej.

§ 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych

określi szczegółowe zasady i tryb współdziałania Służby Więziennej z Policją zwłaszcza w wypadkach naruszenia lub zagrożenia bezpieczeństwa zakładów karnych lub aresztów śledczych.

Rozdział XI

Wykonywanie wolnościowych środków karnych

1. Przepisy ogólne

Art. 174.

- § 1. Skazany, na którego nałożono obowiązki, a także oddany pod dozór, obowiązany jest przestrzegać obowiązków ustanowionych przez sąd na okres próby lub związanych z dozorem.
- § 2. Skazany oddany pod dozór obowiązany jest bezzwłocznie, a najdalej w ciągu 7 dni od powzięcia wiadomości o oddaniu go pod dozór, zgłosić się do kuratora sądowego tego sądu rejonowego, w okręgu którego dozór ma być wykonywany.
- § 3. Skazany obowiązany jest stawić się na wezwanie sądu lub kuratora sądowego
- i udzielać wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonywania nałożonych na niego obowiązków, umożliwić kuratorowi wejście do miejsca swego zamieszkania oraz informować go o zmianie miejsca zatrudnienia, zamieszkania lub pobytu.
- § 4. Dozór wykonuje się w miejscu zamieszkania lub pobytu skazanego jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 175.

- § 1. Sprawowanie dozoru powierza się kuratorowi sądowemu tego sądu rejonowego,
- w okręgu którego środek ten jest lub ma być wykonywany.
- § 2. Sprawowanie dozoru może być powierzone także stowarzyszeniu, organizacji
- lub instytucji, do których działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym albo osobie godnej zaufania; powierzenie dozoru następuje na ich wniosek lub za ich zgodą.

Art. 176.

- § 1. Kuratorami sądowymi są kuratorzy zawodowi i społeczni.
- § 2. Zadaniem kuratora sądowego, a także innych osób, stowarzyszeń, organizacji
- i instytucji wykonujących dozór jest pomoc w readaptacji społecznej skazanego. Kontrola ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków i poleceń ma na celu wychowawcze oddziaływanie i zapobieganie powrotowi do przestępstwa.

Art. 177.

- § 1. Kurator sądowy, któremu powierzono dozór nad skazanym, powinien nawiązać z nim bezzwłocznie kontakt i poinformować go o jego obowiązkach
- i uprawnieniach.
- § 2. Kurator sądowy obowiązany jest do składania sądowi okresowych sprawozdań
- z przebiegu dozoru, w szczególności ma obowiązek bezzwłocznego powiadomienia sądu o popełnieniu przez skazanego przestępstwa lub o innym rażącym naruszeniu przez niego porządku prawnego.

Art. 178.

- § 1. Kurator zawodowy organizuje i prowadzi działania mające na celu pomoc skazanemu w społecznej readaptacji oraz kieruje pracą kuratorów społecznych i innych osób wykonujących dozór samodzielnie lub z upoważnienia
- stowarzyszeń, organizacji i instytucji.
- § 2. Do zakresu działania kuratora zawodowego należy:
- 1) kontrolowanie zachowania skazanego w okresie próby,
  - 2) składanie wniosków o zmianę okresu próby, o ustanowienie, rozszerzenie
    - lub zmianę obowiązków w okresie próby, o zwolnienie od wykonywania tych obowiązków, albo o oddanie pod dozór lub zwolnienie od dozoru, - 3) składanie wniosków o odroczenie, o przerwę w wykonaniu kary, o warunkowe zwolnienie lub o zwolnienie od reszty kary ograniczenia

- wolności,
- 4) składanie wniosków o podjęcie postępowania warunkowo umorzonego, o zarządzenie wykonania zawieszony kary, o odwołanie warunkowego zwolnienia, o odwołanie odroczenia lub przerwy w wykonywaniu kary albo o wykonanie kary zastępczej,
  - 5) wykonywanie czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonania kary ograniczenia wolności,
  - 6) udzielanie pomocy z funduszu pomocy postpenitencjarnej,
  - 7) branie udziału w posiedzeniach sądu w przedmiocie wykonywania wolnościowych środków karnych.

§ 3. Jeżeli względy wychowawcze za tym przemawiają kurator zawodowy może zarządzić ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków wymienionych w art. 73 § 1 pkt 1, 2, 4, 5, 7 i 8 kodeksu karnego albo od ich wykonania zwolnić. O każdym takim zarządzeniu kurator niezwłocznie powiadamia właściwy sąd.

§ 4. Przepis § 3 stosuje się odpowiednio w przypadku kary ograniczenia wolności, warunkowego umorzenia postępowania, warunkowego zawieszenia wykonania kary i warunkowego zwolnienia oraz oddaniu pod dozór w trybie art. 166 w zakresie obowiązków przewidzianych właściwymi przepisami.

Art. 179.

Do zakresu działania kuratora sądowego należy:

- 1) odwiedzanie osób, których dotyczy postępowanie, w miejscu ich zamieszkania lub pobytu, w tym również w zakładach karnych oraz kontaktowanie się z rodziną skazanego,
- 2) żądanie niezbędnych informacji i wyjaśnień od osób znajdujących się w okresie próby, objętych dozorem lub tych, na które nałożono obowiązki,
- 3) współdziałanie z właściwymi stowarzyszeniami, organizacjami i instytucjami w zakresie poprawy warunków bytowych i zdrowotnych, zatrudnienia i szkolenia osób, których dotyczy postępowanie wykonawcze,
- 4) współdziałanie z administracją zakładów karnych celem odpowiedniego przygotowania skazanych do zwolnienia,
- 5) przeglądanie akt sądowych i sporządzanie z nich odpisów w związku z wykonywaniem czynności zleconych przez sąd,
- 6) przeprowadzanie wywiadów środowiskowych i zbieranie niezbędnych informacji od organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego, zakładów pracy, stowarzyszeń, organizacji i instytucji,
- 7) udzielanie skazanym stosownej pomocy,
- 8) podejmowanie innych czynności niezbędnych dla prawidłowego wykonywania środków karnych.

Art. 180.

§ 1. Stowarzyszenia, organizacje i instytucje, którym powierzono sprawowanie

- dozoru, obowiązane są w szczególności do:
- 1) niezwłocznego wyznaczenia przedstawiciela do wykonywania czynności związanych z dozorem oraz udzielania pomocy w prawidłowym ich wykonywaniu,
  - 2) utrzymywania, przez wyznaczonego przedstawiciela, niezbędnych kontaktów z sądem i kuratorem zawodowym,
  - 3) zapewnienia aby wyznaczony przedstawiciel wykonywał prawidłowo powierzone mu czynności związane z dozorem oraz przedstawiał sądowi okresowe sprawozdania o zachowaniu się skazanego

w okresie próby.

§ 2. Do osoby godnej zaufania i przedstawiciela instytucji, stowarzyszenia i organizacji stosuje się odpowiednio art. 179, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 181.

Szczegółowy zakres praw i obowiązków kuratorów sądowych oraz stowarzyszeń, organizacji i instytucji, a także osób którym powierzono sprawowanie dozoru określi w drodze rozporządzenia Minister Sprawiedliwości, w stosunku do skazanych przez sądy wojskowe - Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

2. Warunkowe umorzenie postępowania karnego

Art. 182.

W sprawach związanych z wykonywaniem orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego właściwy jest sąd, który w danej sprawie orzekał w pierwszej instancji, jednakże w stosunku do osoby oddanej pod dozór, w kwestiach dotyczących wykonania tego środka oraz obowiązków związanych z okresem próby właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu dozór jest wykonywany.

Art. 183.

Sąd może w okresie próby ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki, o których mowa w art. 73 § 1 pkt 1, 4 i 5 kodeksu karnego albo od wykonania tych obowiązków zwolnić jak również oddać sprawcę pod dozór lub od dozoru zwolnić. Nie dotyczy to orzeczonego zobowiązania do naprawienia szkody w całości lub w części oraz świadczenia pieniężnego.

3. Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Art. 184.

§ 1. W sprawach związanych z wykonaniem orzeczenia o warunkowym zawieszeniu

wykonania kary oraz w sprawie zarządzenia wykonania zawieszonych kary właściwy jest sąd, który w danej sprawie orzekał w pierwszej instancji, jednakże w stosunku do osoby skazanej przez sąd powszechny pozostającej pod dozorem właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu dozór jest lub ma być wykonywany.

§ 2. Sąd może w okresie próby ustanawiać, rozszerzać lub zamieniać obowiązki,

o których mowa w art. 73 § 1 pkt 3-8 kodeksu karnego, albo od wykonywania nałożonych obowiązków zwolnić, jak również oddać skazanego pod dozór lub od dozoru zwolnić.

§ 3. Przed wydaniem postanowienia w przedmiocie zarządzenia wykonania zawieszonych kary sąd powinien wysłuchać skazanego lub jego obrońcę.

Rozdział XII

Środki karne

1. Pozbawienie praw publicznych

Art. 185.

W razie orzeczenia pozbawienia praw publicznych sąd zawiadamia:

- 1) właściwy dla miejsca ostatniego zamieszkania lub pobytu skazanego odpowiedni organ administracji rządowej,
- 2) Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej, jeżeli skazany ma order, odznaczenie lub tytuł honorowy,
- 3) organy i instytucje państwowe, w których skazany pełnił ostatnio funkcje związane ze szczególną odpowiedzialnością,
- 4) organ właściwy w sprawach powszechnego obowiązku obrony, w którego ewidencji skazany figuruje.

2. Zakazy

Art. 186.

W razie orzeczenia zakazu zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu, sąd przesyła odpis wyroku właściwemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego oraz zakładowi pracy albo instytucji, w której skazany zajmuje objęte zakazem stanowisko lub wykonuje

objęty zakazem zawód. Jeżeli skazany zajmuje stanowisko kierownicze lub inne odpowiedzialne stanowisko, sąd przesyła odpis wyroku również właściwej jednostce nadrzędnej.

Art. 187.

W razie orzeczenia zakazu prowadzenia określonej działalności gospodarczej sąd przesyła odpis wyroku odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego, właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego lub dla miejsca prowadzenia działalności gospodarczej objętej zakazem.

Art. 188.

W razie orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów sąd przesyła odpis wyroku odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego. Jeżeli skazany prowadził pojazd wykonując pracę zarobkową, o orzeczeniu sąd zawiadamia ponadto zakład pracy, w którym skazany jest zatrudniony.

Art. 189.

Jeżeli skazany, w związku z wykonywanym przez siebie zawodem lub prowadzeniem określonej działalności gospodarczej, należy do zrzeszenia zawodowego, stowarzyszenia, związku lub cechu albo innej organizacji gospodarczej, sąd zawiadamia je o orzeczeniu zakazu wykonywania zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej.

Art. 190.

Przesyłając odpis wyroku, w którym orzeczono środek karny wymieniony w niniejszym rozdziale lub zawiadomienie o wymierzeniu takiego środka, sąd podaje na podstawie treści wyroku datę początkową, od której należy liczyć okres wykonywania tego środka.

Art. 191.

Zakłady pracy lub instytucje wymienione w art. 186 i 187 podejmują stosowne decyzje i niezwłocznie zawiadamiają o tym sąd, który w razie stwierdzenia nieprawidłowości, nakazuje je usunąć.

Art. 192.

Jeżeli wobec skazanego zastosowano art. 73 § 1 kodeksu karnego przepisy art. 186 i 187 stosuje się odpowiednio.

3. Przepadek przedmiotów

Art. 193.

Sąd niezwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła jego odpis lub wyciąg z wyroku właściwemu urzędowi skarbowemu w celu wykonania środka karnego przepadku przedmiotów lub ściągnięcia orzeczonej ich równowartości.

Art. 194.

Organ wykonujący środek karny przepadku przedmiotów przejmuje w swoje władanie mienie objęte tym przypadkiem i likwiduje ruchomości, wierzytelności i inne prawa majątkowe, a nieruchomości przekazuje w zarząd właściwym organom administracji rządowej. Przystępując do przejęcia tego mienia, organ ten nie ma obowiązku wcześniejszego wzywania osoby, u której mienie to się znajduje, do jego wydania.

Art. 195.

Przepadek przedmiotów dotyczących rzeczy głównej obejmuje również przynależności tej rzeczy, chyba że co innego wynika z orzeczenia.

Art. 196.

Orzeczony środek karny przepadku przedmiotów nie narusza praw rzeczowych ograniczonych obciążających przepadłe mienie z wyjątkiem hipoteki i prawa

zastawu, które wygasają, a wierzytelności zabezpieczone tymi prawami podlegają zaspokojeniu w granicach sumy odpowiadającej wartości przepadłej rzeczy.

Art. 197.

§ 1. Podstawę ujawnienia Skarbu Państwa jako właściciela nieruchomości w księdze wieczystej oraz podstawę wykreślenia obciążających ją hipotek stanowi orzeczenie o zastosowaniu środka karnego przepadku przedmiotów, które nieruchomości tej dotyczą.

§ 2. W razie wniesienia przez osobę trzecią powództwa o zwolnienie nieruchomości

od wykonania środka karnego przepadku przedmiotów, § 1 stosuje się po oddaleniu powództwa.

Art. 198.

§ 1. W razie uchylecia orzeczenia o przepadku przedmiotów, darowania tego środka lub zwolnienia rzeczy, w wyniku wniesionego powództwa, majątek przejęty w wyniku wykonania środka karnego przepadku przedmiotów zwraca się osobie uprawnionej. W razie niemożności zwrotu, Skarb Państwa odpowiada wobec osoby tej za poniesioną oczywistą szkodę, chyba że osoba ta ponosi winę za jej powstanie.

§ 2. Osoba, której majątek zwraca się lub wypłaca się wynagrodzenie z tytułu

odpowiedzialności, przewidzianej w § 1, ma obowiązek uiścić Skarbowi Państwa sumy zapłacone wierzycielom w granicach wartości majątku podległego zwrotowi lub za który wypłaca się odszkodowanie. Jeżeli przedmiotem zwrotu jest nieruchomość, należność Skarbu Państwa zabezpiecza

się przez wpis hipoteki przymusowej na tej nieruchomości.

Podstawę wpisu stanowi postanowienie dotyczące zabezpieczenia wydane przez organ egzekucyjny.

§ 3. Jeżeli uprawnioną do zwrotu majątku lub otrzymania odszkodowania jest osoba trzecia, obowiązek uiszczenia Skarbowi Państwa sum zapłaconych

wierzycielom ogranicza się do wierzytelności zabezpieczonych na majątku podlegającym zwrotowi lub za który wypłaca się odszkodowanie.

§ 4. Do odszkodowania mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.

Art. 199.

§ 1. Jeżeli orzeczono przepadek przedmiotów, które zostały dołączone do akt sprawy lub oddane na przechowanie w sądowej składnicy dowodów rzeczowych, sąd wydaje te przedmioty właściwemu organowi egzekucyjnemu.

§ 2. Jeżeli orzeczono przepadek przedmiotów zabezpieczonych poza sądem, sąd zleca właściwemu organowi egzekucyjnemu odebranie rzeczy od instytucji

lub osoby, której rzecz oddano na przechowanie.

Art. 200.

Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z właściwymi ministrami, może ustalić

wykaz przedmiotów, które w razie orzeczenia ich przepadku, przekazuje bezpośrednio innym organom, niż organ wymieniony w art. 193.

Art. 201.

Jeżeli wartość przedmiotów, których przepadek orzeczono, jest nieznaczną, sąd pozostawia je w aktach sprawy albo zarządza ich zniszczenie. Z czynności

zniszczenia sporządza się protokół.

4. Konfiskata mienia

Art. 202.

Przesyłając tytuł wykonawczy w celu wykonania konfiskaty mienia, sąd jednocześnie powiadamia właściwy urząd skarbowy o wiadomych sądowi zabezpieczeniach

dokonanych w tym zakresie na mieniu skazanego.

Art. 203.

Organ wykonujący orzeczenie o konfiskacie mienia przejmuje mienie objęte konfiskatą w swoje władanie i likwiduje ruchomości, wierzytelności i inne prawa majątkowe, a nieruchomości przekazuje w zarząd właściwym organom administracji państwowej. Przystępując do przejęcia tego mienia, organ ten nie ma obowiązku wcześniejszego wzywania osoby, u której mienie to się znajduje, o jego wydanie.

Art. 204.

Konfiskata mienia dotycząca rzeczy głównej obejmuje również przynależności tej rzeczy, chyba że co innego wynika z orzeczenia.

Art. 205.

Orzeczona konfiskata mienia nie narusza praw rzeczowych ograniczonych obciążających przypadłe mienie, z wyjątkiem hipoteki i prawa zastawu, które wygasają, a wierzytelności zabezpieczone tymi prawami podlegają zaspokojeniu w granicach sumy odpowiadającej wartości przypadłej rzeczy.

Art. 206.

§ 1. Podstawę ujawnienia Skarbu Państwa w księdze wieczystej jako właściciela nieruchomości oraz do wykreślenia obciążających ją hipotek stanowi orzeczenie o konfiskacie tej nieruchomości.

§ 2. W razie wniesienia przez osobę trzecią powództwa o zwolnienie nieruchomości od egzekucji przepis § 1 stosuje się po oddaleniu powództwa.

Art. 207.

§ 1. W razie uchylecia orzeczenia o konfiskacie mienia, odstąpienia od wykonania tego środka lub w razie zwolnienia rzeczy w wyniku wniesionego powództwa, majątek przejęty w wyniku konfiskaty zwraca się osobie uprawnionej. W razie niemożności zwrotu, Skarb Państwa odpowiada według przepisów o odpowiedzialności samoistnego posiadacza w dobrej wierze.

§ 2. Osoba, której majątek się zwraca lub wypłaca się wynagrodzenie z tytułu odpowiedzialności przewidzianej w § 1, ma obowiązek uiścić Skarbowi Państwa sumy zapłacone wierzycielom w granicach wartości majątku podlegającego zwrotowi lub za który wypłaca się wynagrodzenie. Jeżeli przedmiotem zwrotu jest nieruchomość, należność Skarbu Państwa zabezpiecza się przez wpis na tej nieruchomości hipoteki przymusowej. Podstawę wpisu stanowi postanowienie dotyczące zabezpieczenia wydane przez organ egzekucyjny.

§ 3. Jeżeli uprawnioną do zwrotu majątku lub otrzymania wynagrodzenia jest osoba trzecia, obowiązek uiszczenia Skarbowi Państwa sum zapłaconych wierzycielom ogranicza się do wierzytelności zabezpieczonych na majątku podlegającym zwrotowi lub za który wypłaca się wynagrodzenie.

5. Naprawienie szkody, nawiazka i świadczenia pieniężne

Art. 208.

§ 1. W razie orzeczenia obowiązku naprawienia szkody na rzecz osoby, która nie brała udziału w sprawie, nawiazki lub świadczenia pieniężnego, sąd z urzędu i bez pobierania jakichkolwiek opłat, przesyła tytuł wykonawczy pokrzywdzonemu lub innej osobie uprawnionej.

§ 2. Przy podziale sumy uzyskanej z egzekucji, należności z tytułu obowiązku naprawienia szkody, nawiązki lub świadczenia pieniężnego ulegają zaspokojeniu w kolejności określonej w art. 1025 § 1 pkt 7 kodeksu postępowania cywilnego.

6. Podanie wyroku do publicznej wiadomości
Art. 209.

§ 1. Sąd określa sposób podania wyroku do publicznej wiadomości, jeżeli nie określono tego w wyroku.

§ 2. Na postanowienie w tym przedmiocie zażalenie przysługuje także pokrzywdzonemu, choćby nie był stroną w procesie.

Art. 210.

§ 1. W razie orzeczenia podania wyroku do publicznej wiadomości przez ogłoszenie w czasopiśmie, sąd przesyła odpis wyroku lub wyciąg z wyroku ze wzmianką dotyczącą prawomocności redakcji określonego w wyroku czasopisma, z poleceniem wydrukowania w jednym z najbliższych jego numerów.

§ 2. Redakcja czasopisma ma obowiązek zawiadomić sąd o wykonaniu polecenia,

przesyłając jednocześnie egzemplarz, w którym zamieszczono ogłoszenie; w razie nieprawidłowości sąd nakazuje je usunąć.

Art. 211.

§ 1. W razie orzeczenia podania wyroku do publicznej wiadomości w inny sposób, sąd - zgodnie z treścią wyroku - wydaje komu należy odpowiednio

polecenie, przesyłając jednocześnie odpis wyroku lub wyciąg z wyroku ze wzmianką o prawomocności.

§ 2. Ten, kto otrzymał polecenie, ma obowiązek je wykonać w czasie, miejscu

i w sposób określony przez sąd oraz niezwłocznie zawiadomić o tym sąd, który w razie zauważenia nieprawidłowości nakazuje je usunąć.

Rozdział XIII

Środki zabezpieczające

Art. 212.

Zakłady psychiatryczne i leczenia odwykowego, w których wykonuje się środki zabezpieczające przewidziane w przepisach kodeksu karnego podlegają Ministrowi Zdrowia i Opieki Społecznej.

Art. 213.

§ 1. Wykonując orzeczenie o zastosowaniu środka zabezpieczającego związanego

z umieszczeniem w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym lub leczenia odwykowego, sąd przesyła odpis orzeczenia wraz z poleceniem doprowadzenia sprawcy właściwemu organowi służby zdrowia, właściwej komendzie policji lub właściwemu organowi wojskowemu, a odpis orzeczenia

i polecenia przyjęcia - kierownikowi właściwego zakładu.

§ 2. Jeżeli sprawca przebywa w zakładzie karnym albo areszcie śledczym, polecenie doprowadzenia sąd przesyła dyrektorowi tego zakładu lub aresztu, załączając odpis orzeczenia.

§ 3. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, ustali wykaz szpitali psychiatrycznych i zakładów leczenia

odwykowego przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających i określi ich pojemność oraz zasady kierowania i postępowania ze sprawcami w nich umieszczonymi, a także warunki zabezpieczenia

tych zakładów.

Art. 214.

Sprawcę, wobec którego zastosowano środek zabezpieczający, o którym mowa w art. 213 § 1, poddaje się właściwemu leczeniu lub terapii.

Art. 215.

§ 1. Kierownik zakładu zamkniętego, w którym wykonuje się środek zabezpieczający, nie rzadziej niż co 6 miesięcy, zawiadamia sąd o stanie zdrowia sprawcy umieszczonego w tym zakładzie i o postępach w leczeniu lub terapii albo zawiadamia bezzwłocznie, jeżeli uzna, że w związku ze zmianą stanu zdrowia sprawcy, jego dalsze pozostawanie w zakładzie nie jest konieczne.

§ 2. Sąd może w każdym czasie żądać opinii o stanie zdrowia i stosowanym leczeniu lub terapii oraz ich wyników wobec sprawcy umieszczonego w zakładzie, o którym mowa w § 1.

Art. 216.

Sąd, nie rzadziej niż co 6 miesięcy, a w wypadku opinii, że dalsze pozostawanie sprawcy w zamkniętym zakładzie, w którym wykonuje się środek zabezpieczający, nie jest konieczne, bezzwłocznie orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka. W razie potrzeby sąd zasięga opinii biegłych, powiadamiając o tym dyrektora zakładu.

Art. 217.

Do wykonywania środków zabezpieczających, które polegają na zakazie zajmowania określonych stanowisk, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej, przepadku przedmiotów albo zakazie prowadzenia pojazdów stosuje się art. 186-201.

Rozdział XIV

Należności sądowe

Art. 218.

§ 1. Sąd wzywa osobę zobowiązaną do uiszczenia kosztów sądowych lub pieniężnej kary porządkowej do ich zapłacenia w terminie 30 dni, a w razie bezskutecznego upływu tego terminu należności te ściąga się w drodze egzekucji.

§ 2. W zakresie odraczania, rozkładania na raty i umarzania należności sądowych stosuje się odpowiednio art. 50-52, przy czym okres odroczenia pieniężnej kary porządkowej nie może przekraczać 6 miesięcy.

Rozdział XV

Tymczasowe aresztowanie

Art. 219.

§ 1. Areszty śledcze podlegają Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 2. Tymczasowe aresztowanie wykonuje się w aresztach śledczych, które tworzy i znosi Minister Sprawiedliwości.

§ 3. Areszt śledczy może być tworzony jako wyodrębniony oddział zakładu karnego.

§ 4. Aresztem śledczym kieruje dyrektor.

§ 5. W wypadkach określonych w kodeksie postępowania karnego tymczasowe aresztowanie wykonuje się w odpowiednim zakładzie leczniczym.

Art. 220.

Do wykonywania tymczasowego aresztowania stosuje się odpowiednio przepisy odnoszące się do wykonywania kary pozbawienia wolności, ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszego rozdziału.

Art. 221.

Tymczasowo aresztowanego przy przyjęciu do aresztu śledczego należy bezzwłocznie poinformować o przysługujących mu prawach i ciążących na nim

obowiązkach, a zwłaszcza umożliwić mu zapoznanie się z przepisami niniejszego kodeksu, regulaminu wykonywania tymczasowego aresztowania oraz poddać odpowiednim badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym.

Art. 222.

§ 1. Niezwłocznie po przyjęciu tymczasowo aresztowanego do aresztu śledczego zawiadamia się o tym organ, który wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu.

§ 2. Tymczasowo aresztowany ma prawo niezwłocznie po osadzeniu go w areszcie

śledczym, zawiadomić o miejscu swego pobytu osobę najbliższą albo inną osobę, stowarzyszenie, organizację lub instytucję, a także swego obrońcę.

Tymczasowo aresztowany cudzoziemiec ma ponadto prawo powiadomić właściwy urząd konsularny, a w razie braku takiego urzędu - właściwe przedstawicielstwo dyplomatyczne.

§ 3. Tymczasowo aresztowanego zwalnia się w dniu, w którym upływa termin zastosowania tymczasowego aresztowania.

Art. 223.

§ 1. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych wykonuje się wskazania organu, do którego dyspozycji pozostają.

§ 2. W areszcie śledczym tymczasowo aresztowani powinni być tak rozmieszczani

aby zapobiegać ich wzajemnej demoralizacji, w szczególności należy oddzielić nie karanych od uprzednio odbywających karę pozbawienia wolności

oraz młodocianych od dorosłych.

Art. 224.

Organ stosujący tymczasowe aresztowanie w przypadku, o którym mowa w art. 219 § 5, wskazuje odpowiednio zakład leczniczy i określa warunki umieszczenia w nim tymczasowo aresztowanego.

Art. 225.

§ 1. Tymczasowo aresztowany korzysta co najmniej z takich uprawnień, jakie przysługują skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w systemie zwykłym w zakładzie karnym zamkniętym, ze zmianami wynikającymi

z przepisów niniejszego rozdziału.

§ 2. O użyciu środka przymusu bezpośredniego lub broni względem tymczasowo aresztowanego zawiadamia się bezzwłocznie organ, do którego dyspozycji pozostaje.

Art. 226.

§ 1. Tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Jeżeli organ, do którego dyspozycji tymczasowo

aresztowany pozostaje, zastrzeże przy widzeniu obecność swoją lub osoby upoważnionej - widzenie odbywa się w sposób wskazany przez ten organ.

§ 2. Tymczasowo aresztowanemu należy umożliwić przygotowanie się do obrony.

Art. 227.

§ 1. Tymczasowo aresztowany może korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia, w sposób nie zakłócający ustalonego porządku w areszcie śledczym.

§ 2. Tymczasowo aresztowany może za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostaje oraz dyrektora aresztu korzystać z wyżywienia, środków leczniczych

i higieny otrzymywanych spoza aresztu śledczego.

§ 3. Organ do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje może

ograniczyć lub określić sposób korzystania przez tymczasowo aresztowanego

z uprawnień, o których mowa w § 1 i 2.

Art. 228.

§ 1. Tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wyrażeniu zgody przez organ, do którego dyspozycji pozostaje; korespondencja tymczasowo

aresztowanego podlega cenzurze tego organu, chyba że organ ten zarządzi inaczej.

§ 2. Organ, o którym mowa w § 1, może ograniczyć lub określić sposób korzystania

przez tymczasowo aresztowanego z prawa do kontaktowania się z duchownymi świadczącymi posługi religijne lub innymi osobami, jeżeli wymaga tego konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego.

Art. 229.

§ 1. Tymczasowo aresztowany ma obowiązek wykonywania prac porządkowych w obrębie aresztu śledczego; przy innych pracach może zostać zatrudniony

tylko za jego zgodą. Zatrudnienie poza obrębem aresztu śledczego wymaga ponadto zezwolenia organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 2. Tymczasowo aresztowany zatrudniony odpłatnie otrzymuje 100% należności za pracę.

§ 3. Tymczasowo aresztowany może być za jego zgodą zatrudniony nieodpłatnie w obrębie aresztu śledczego.

Art. 230.

Tymczasowo aresztowany może rozporządzać posiadanymi w areszcie śledczym pieniędzmi, przedmiotami wartościowymi i innymi przedmiotami, w tym wpłacać pieniądze na rachunek bankowy, chyba że organ do którego dyspozycji pozostaje zarządzi inaczej.

Art. 231.

Z pieniędzy tymczasowo aresztowanego nie podlega egzekucji kwota niezbędna na pokrycie kosztów przejazdu z aresztu śledczego do miejsca zamieszkania i na utrzymanie w ciągu najbliższych dni po zwolnieniu oraz przez okres jednego miesiąca kwota do wysokości 50% przeciętnego wynagrodzenia pracowników.

Art. 232.

Tymczasowo aresztowanemu nie przyznaje się nagród; ulgi przyznaje się na zasadach określonych w regulaminie.

Art. 233.

§ 1. Tymczasowo aresztowany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za umyślne naruszenie nakazów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu

lub innych przepisów wydanych na jej podstawie albo ustalonego w areszcie śledczym porządku.

§ 2. Kary dyscyplinarne są następujące:

- 1) nagana,
- 2) pozbawienie korzystania z własnego wyżywienia przez okres do 14 dni,
- 3) pozbawienie możliwości otrzymania paczki żywnościowej, okres do jednego miesiąca,
- 4) pozbawienie przyznanej ulgi,
- 5) umieszczenie w celi izolacyjnej na czas do 14 dni.

Art. 234.

§ 1. Tymczasowo aresztowany, może być nie wcześniej niż po upływie 14 dni od wydania wyroku skazującego sądu pierwszej instancji, przeniesiony

do zakładu karnego; sąd, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może postanowić inaczej.

- § 2. W stosunku do tymczasowo aresztowanego przeniesionego na podstawie § 1 do zakładu karnego stosuje się regulamin wykonywania tymczasowego aresztowania, chyba że wyrazi on zgodę na stosowanie względem niego regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności.

CZEŚĆ WOJSKOWA

Rozdział XVI

Przepisy ogólne

Art. 235.

Przepisy części ogólnej i szczególnej stosuje się odpowiednio do żołnierzy, a w

wypadkach wskazanych w ustawie - także do osób powołanych do pełnienia służby wojskowej, ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszej części.

Art. 236.

- § 1. W miejsce organów postępowania wykonawczego wymienionych w art. 2 pkt 1-4, w odniesieniu do orzeczeń sądów wojskowych, ich prawa i obowiązki odpowiednio przejmuje:

- 1) sąd wojskowy pierwszej instancji,
- 2) prezes sądu wojskowego lub upoważniony sędzia,
- 3) wojskowy sędzia penitencjarny.

- § 2. Organami postępowania wykonawczego są także:

- 1) dowódca jednostki wojskowej,
- 2) organ administracji wojskowej właściwy ze względu na kompetencje służbowe.

- § 3. Do decyzji organów wymienionych w § 2 stosuje się odpowiednio art. 7.

Art. 237.

§ 1. Nadzór penitencjarny nad wykonywaniem kary aresztu wojskowego, tymczasowego

aresztowania zastosowanego przez sąd wojskowy oraz zatrzymaniem sprawuje wojskowy sędzia penitencjarny.

- § 2. Nadzór określony w § 1 dotyczy również kary ograniczenia wolności wykonywanej w wydzielonej jednostce wojskowej.

Rozdział XVII

Kara ograniczenia wolności

Art. 238.

§ 1. Karę ograniczenia wolności wobec osób wymienionych w art. 322 § 3 kodeksu

karnego wykonuje dowódca jednostki wojskowej, w której skazany pełni służbę lub inny właściwy dowódca.

§ 2. Karę ograniczenia wolności wobec osób wymienionych w art. 322 § 4 kodeksu

karnego wykonuje dowódca wydzielonej jednostki wojskowej

Art. 239.

- § 1. Jednostkę wojskową wydzieloną do wykonywania kary określonej w art. 322 § 4 kodeksu karnego tworzy i znosi Minister Obrony Narodowej; Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu Ministrem Sprawiedliwości, określi w drodze rozporządzenia regulamin wykonywania tej kary.

- § 2. Zawarte w regulaminie odstępstwa od ogólnie obowiązującego porządku wojskowego mają służyć wzmożeniu dyscypliny społecznej i wojskowej oraz utrwaleniu wiedzy wojskowej.

Art. 240.

§ 1. Jeżeli w wyroku orzeczono obowiązek określony w art. 322 § 3 kodeksu karnego dokonywanie potrażeń następuje stosownie do wskazań sądu.

§ 2. Dowódca jednostki wojskowej zawiadamia sąd o potraceniach dokonywanych

z wynagrodzenia skazanego.

Art. 241.

Zwolnienie od reszty kary przewidzianej w art. 84 kodeksu karnego może nastąpić

również na wniosek dowódcy jednostki wojskowej.

Rozdział XVIII

Kara pozbawienia wolności i aresztu wojskowego

Art. 242.

Szkolenie wojskowe skazanych na karę aresztu wojskowego ma na celu utrwalenie

nabytej wiedzy wojskowej, utrzymanie sprawności fizycznej i psychicznej, a także wzmoczenie dyscypliny.

Art. 243.

§ 1. Szkoleniem wojskowym w zakładzie karnym dla odbywających karę aresztu wojskowego kieruje oficer wyznaczony na podstawie odrębnych przepisów do wykonywania zadań poza wojskiem.

§ 2. Oficer kierujący szkoleniem wojskowym jest zastępcą dyrektora zakładu,

a także przełożonym żołnierzy zawodowych wyznaczonych do wykonywania zadań w tym zakresie.

§ 3. Dyrektor przed podjęciem decyzji związanych z wykonywaniem kary zapoznaje się z opinią oficera kierującego szkoleniem wojskowym; oficer

ten wchodzi w skład komisji penitencjarnej.

Art. 244.

Skazanych rozmieszcza się i szkoli oddzielnie:

- 1) oficerów i chorążych,
- 2) podoficerów zawodowych, nadterminowych i służby okresowej,
- 3) pozostałych skazanych.

Art. 245.

§ 1. Skazany odbywający karę aresztu wojskowego może otrzymywać nagrody przewidziane w art. 137 § 1 i 2.

§ 2. Skazany odbywający karę aresztu wojskowego otrzymuje na Dzień Wojska Polskiego od dyrektora zezwolenie na widzenie poza obrębem zakładu, chyba, że przemawia przeciwko temu brak postępów w szkoleniu wojskowym.

Art. 246.

Dla realizacji celów kary dyrektor podejmuje współdziałanie z odpowiednimi instytucjami wojskowymi oraz organizacjami społecznymi i stowarzyszeniami.

Art. 247.

§ 1. Sąd może zastosować art. 329 kodeksu karnego jeżeli odpowiedni wniosek

złoży dowódca jednostki wojskowej.

§ 2. Art. 333 § 1 kodeksu karnego stosuje się odpowiednio jeżeli względem żołnierza odbywającego zasadniczą służbę wojskową zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, bez względu na jej wymiar.

Rozdział XIX

Środki karne

Art. 248.

W razie orzeczenia wobec żołnierza wydalenia z zawodowej służby wojskowej, degradacji lub obniżenia stopnia wojskowego sąd zarządza wykonanie orzeczonego

środka przez właściwego dowódcę oraz zawiadamia o treści orzeczenia odpowiedni w sprawach kadrowych organ wojskowy.

Art. 249.

Jeżeli wobec żołnierza orzeczono środek karny inny niż przewidziany w art. 248, sąd zawiadamia o orzeczeniu również dowódcę jednostki wojskowej, w której skazany pełnił ostatnio służbę oraz właściwe w sprawach kadrowych organy wojskowe.

Art. 250.

§ 1. W razie oddania pod dozór przez sąd wojskowy skazanej osoby cywilnej sąd ten zwraca się do właściwego sądu powszechnego o wyznaczenie kuratora sądowego.

- § 2. W razie zwolnienia z czynnej służby wojskowej, żołnierza, którego sąd wojskowy oddał pod dozór po skazaniu, sąd ten zwraca się do właściwego sądu powszechnego o wyznaczenie kuratora sądowego.
- § 3. W razie oddania pod dozór przez sąd powszechny skazanego żołnierza odbywającego czynną służbę wojskową, art. 333 § 2 kodeksu karnego stosuje się odpowiednio.
- § 4. Dozór wobec żołnierza czynnej służby wojskowej wykonuje się w miejscu pełnienia służby.

Rozdział XX
Tymczasowe aresztowanie
Art. 251.

Tymczasowo aresztowanych żołnierzy służby czynnej osadza się w areszcie śledczym w wydzielonych celach.

Art. 252.

Osadzonych w areszcie śledczym żołnierzy służby czynnej umieszcza się oddzielnie od innych tymczasowo aresztowanych.

PRZEPISY WYJAŚNIAJĄCE, PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

1. Wyjaśnienie wyrażeń ustawowych

Art. 253.

§ 1. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia "skazany"

odpowiednie przepisy mają zastosowanie także do tymczasowo aresztowanego.

§ 2. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia "oskarżony",

należy przez to rozumieć również podejrzanego.

§ 3. "Sąd" bez bliższego określenia oznacza sąd powszechny lub wojskowy, który wydał wyrok w pierwszej instancji z tym zastrzeżeniem, że art. 9,

10, 12, 15, 17, 19-24 stosuje się odpowiednio do sądu penitencjarnego.

§ 4. Użyte w niniejszym kodeksie określenie "przeciętne miesięczne wynagrodzenie

pracowników" oznacza przeciętne wynagrodzenie miesięczne ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" dla celów

waloryzacji

emerytur i rent.

2. Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 254.

§ 1. Przepisy niniejszego kodeksu stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jego wejścia w życie.

§ 2. Czynności procesowe w zakresie postępowania wykonawczego i inne czynności wykonawcze, dokonane przed wejściem w życie niniejszego kodeksu z zachowaniem przepisów dotychczasowych, są skuteczne.

§ 3. W razie wątpliwości, czy ma być stosowane prawo dotychczasowe czy kodeks karny wykonawczy, stosuje się niniejszy kodeks.

Art. 255.

Przepisy niniejszego kodeksu stosuje się odpowiednio przy wykonywaniu wyroków

po przejściu obywatela polskiego skazanego za granicą; określenie kwalifikacji

prawnej czynu według prawa polskiego oraz kary albo środka karnego lub zabezpieczającego podlegających wykonaniu, następuje według przepisów kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego.

Art. 256.

Do czasu przekazania obcemu państwu cudzoziemca, wobec którego zapadło orzeczenie, wykonywane jest ono w trybie niniejszego kodeksu. Wykonanie tego

orzeczenia w tym trybie ustaje w dniu przekazania.

Art. 257.

Cudzoziemcy skazani i tymczasowo aresztowani sprowadzeni na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w charakterze świadków w toczącym się postępowaniu karnym umieszczani są w areszcie śledczym. Do osób tych stosuje się przepisy regulujące wykonywanie tymczasowego aresztowania.

Art. 258.

§ 1. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi względami sanitarnymi lub zdrowotnymi albo poważnym zagrożeniem bezpieczeństwa dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego może na czas określony wstrzymać lub ograniczyć widzenia, spacer, praktyki i posługi religijne o charakterze zbiorowym, kontakty między skazanymi oraz uprawnienia określone w art. 102, a także zabronić posiadania przez nich niektórych przedmiotów lub artykułów.

§ 2. W przypadku wprowadzenia ograniczeń lub zakazów, o których mowa w § 1, na okres do 7 dni, dyrektor zakładu lub aresztu niezwłocznie powiadamia o tym sędziego penitencjarnego. Przedłużenie okresu trwania powyższych ograniczeń lub zakazów wymaga zgody tego sędziego. Brak zgody sędziego nie wstrzymuje wykonania decyzji. Na decyzję sędziego dyrektorowi zakładu lub aresztu przysługuje skarga do sądu penitencjarnego.

Przepis art. 7 § 5 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli widzenie ze względu na osobę odwiedzanego lub odwiedzającego stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego albo dla porządku prawnego, dyrektor zakładu lub aresztu może uzależnić jego odbycie od poddania się osobistej kontroli osoby odwiedzającej lub od innych warunków zapewniających bezpieczeństwo.

Art. 259.

§ 1. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić osadzonych, na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m². O takim umieszczeniu należy niezwłocznie powiadomić sędziego penitencjarnego.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia zasady i tryb postępowania właściwych organów w przypadku gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów.

Art. 260.

§ 1. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia regulaminy wykonywania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania, a także wyda inne przepisy niezbędne do wykonania niniejszej ustawy.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, określi w drodze rozporządzenia regulamin wykonywania kary aresztu wojskowego.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może upoważnić dyrektorów zakładów karnych do wydawania regulaminów wewnętrznych dla danego zakładu. Regulaminy te podlegają zatwierdzeniu przez Ministra Sprawiedliwości.

Art. 261.

Ministrowie Sprawiedliwości oraz Zdrowia i Opieki Społecznej określą w drodze rozporządzenia, zasady, zakres i tryb współdziałania zakładów opieki zdrowotnej ze służbą zdrowia w zakładach karnych i aresztach śledczych w zapewnieniu osobom osadzonym w zakładach i aresztach opieki zdrowotnej, a

zwłaszcza świadczeń medycznych oraz zaopatrzenia w leki, środki farmaceutyczne i materiały medyczne.

Art. 262.

§ 1. Tymczasowo aresztowany lub skazany może być umieszczony w wydzielonym pomieszczeniu przeznaczonym dla osób zatrzymanych Policji, Straży Granicznej lub w wydzielonym pomieszczeniu aresztu garnizonowego,

jeżeli jego udział w czynności procesowej łączyłby się z nadmiernymi trudnościami lub kosztami konwojowania z innej miejscowości. Umieszczenie tymczasowo aresztowanego w takim pomieszczeniu bezpośrednio po jego aresztowaniu może nastąpić tylko wyjątkowo, w razie konieczności niezwłocznego dokonania określonej czynności procesowej.

§ 2. Umieszczenie tymczasowo aresztowanego lub skazanego w pomieszczeniu, o którym mowa w § 2 w toku postępowania przygotowawczego może nastąpić tylko na czas niezbędny dla dokonania określonej czynności

procesowej, nie dłużej jednak niż jednorazowo do 5 dni, a łącznie do 14 dni. Zarządzenie w tym przedmiocie wydaje właściwy prokurator wojewódzki lub rejonowy (szef właściwej prokuratury wojskowej). Umieszczenie z powodu udziału tymczasowo aresztowanego lub skazanego w rozprawie, posiedzeniu lub innej czynności sądowej może nastąpić tylko na czas trwania tej czynności. W razie odroczenia lub przerwy w jej wykonywaniu na czas powyżej 3 dni, tymczasowo aresztowanego lub skazanego przenosi się do właściwego aresztu śledczego lub zakładu karnego. Zarządzenie w tym przedmiocie wydaje prezes właściwego

sądu. Odpisy zarządzeń doręcza się tymczasowo aresztowanemu lub skazanemu, którego dotyczą.

Art. 263.

§ 1. Na zarządzenie, o którym mowa w art. 262 § 2, prokuratora tymczasowo aresztowanemu lub skazanemu przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy, a na takie zarządzenie prezesa sądu - do sądu odwoławczego.

§ 2. Sąd rozpoznaje zażalenie bezzwłocznie. W razie uznania bezpodstawności

umieszczenia w pomieszczeniu, o którym mowa w art. 262 § 1, sąd poleca bezzwłocznie przeniesienie tymczasowo aresztowanego lub skazanego do właściwego aresztu śledczego lub zakładu karnego. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Art. 264.

§ 1. Tymczasowo aresztowany lub skazany konwojowany przez funkcjonariuszy Policji, Służby Więziennej, Straży Granicznej lub Urzędu Ochrony Państwa albo żołnierzy Żandarmerii Wojskowej może być umieszczony w pomieszczeniu, o którym mowa w art. 262 § 1, na czas trwania przeszkody uniemożliwiającej konwojowanie. Decyzję w tym przedmiocie podejmuje dowódca konwoju. W czasie tym nie mogą być dokonywane czynności procesowe z udziałem konwojowanego, w sprawie, w związku z którą jest on konwojowany.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w razie przeszkody uniemożliwiającej

niezwłoczne przewiezienie do właściwego aresztu śledczego lub zakładu karnego osoby ujętej. Umieszczenie w pomieszczeniu, o których mowa w art. 262 § 1 może trwać tylko do czasu usunięcia tej przeszkody.

Decyzje w tym przedmiocie podejmuje komendant jednostki Policji, Straży Granicznej, Urzędu Ochrony Państwa lub Żandarmerii Wojskowej. W razie konieczności niezwłocznego dokonania określonej czynności procesowej przepis art. 262 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Przyjmowanie tymczasowo aresztowanych i skazanych do aresztów śledczych

lub zakładów karnych odbywa się w godzinach urzędowania administracji tych aresztów i zakładów. Decyzję o przyjęciu tymczasowo aresztowanego lub skazanego do aresztu śledczego lub zakładu karnego poza godzinami urzędowania administracji podejmuje dyrektor aresztu lub zakładu.

Art. 265.

§ 1. Wobec tymczasowo aresztowanych i skazanych umieszczonych w pomieszczeniach,

o których mowa w art. 262 § 1 stosuje się odpowiednio przepisy regulaminów wykonywania tymczasowego aresztowania i wykonywania

kary pozbawienia wolności oraz przepisy o nadzorze penitencjarnym.

§ 2. Wykaz wydzielonych pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych (aresztów garnizonowych), w których mogą być odrębnie umieszczeni tymczasowo aresztowani i skazani oraz warunki, którym muszą one odpowiadać określa w drodze zarządzenia Ministrowie Spraw Wewnętrznych,

Obrony Narodowej i Sprawiedliwości.

Art. 266.

Przepisy art. 262-265 obowiązują przez lat 10 od dnia wejścia w życie niniejszego kodeksu.

Art. 267.

Okresy pracy skazanego, wykonywanej przed dniem wejścia w życie niniejszego kodeksu, wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, na zasadach obowiązujących przed tym dniem.

Art. 268.

§ 1. Z dniem wejścia w życie niniejszego kodeksu tracą moc dotychczasowe przepisy dotyczące kwestii unormowanych w tym kodeksie.

§ 2. W szczególności tracą moc:

- 1) ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 13, poz. 98 z późn. zm.), jak również przepisy zmieniające ten kodeks zawarte w innych ustawach,
- 2) przepisy zawarte w:
  - a) art. 36 i 37 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (jednolity tekst Dz.U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70),
  - b) art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 29, poz. 154 z późn. zm.),
  - c) art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (Dz.U. Nr 66, poz. 287 z późn. zm.),
  - d) art. 23 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 73, poz. 323),
  - e) art. 12 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 73, poz. 324).

Art. 269

Jeżeli do któregośkolwiek z przedmiotów unormowanych w niniejszym kodeksie przewidziane jest wydanie przepisów wykonawczych, do chwili ich wydania zachowują

moc przepisów dotychczasowe, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami niniejszego kodeksu.

Art. 270.

Ustawa wchodzi w życie z dniem .....

S P I S T R E Ś C I

CZEŚĆ OGÓLNA

Rozdział I	Zakres obowiązywania (art. 1)	.
Rozdział II	Organy postępowania wykonawczego (art. 2-3)	.
Rozdział III	Skazany (art. 4-8)	.
Rozdział IV	Postępowanie wykonawcze (art. 9-32)	.
	1.Wykonywanie orzeczeń (art. 9-17)	.
	2.Postępowanie przed sądem (art. 18-24)	.
	3.Postępowanie egzekucyjne (art. 25-32)	.
Rozdział V	Nadzór penitencyjny (art. 33-37)	.
Rozdział VI	Zatarcia skazania (art. 38)	.
Rozdział VII	Uczestnictwo społeczeństwa w wykonywaniu orzeczeń oraz pomoc w społecznej readaptacji skazanych (art. 39-44)	.
CZEŚĆ SZCZEGÓLNA		
Rozdział VIII	Grzywna (art. 45-53)	.
Rozdział IX	Kara ograniczenia wolności (art. 54-66)	.
Rozdział X	Kara pozbawienia wolności (art. 67-173)	.
	1.Cele wykonywania kary (art. 67)	.
	2.Zakłady karne (art. 68-78)	.
	3.Wykonanie kary i jej indywidualizacja (art. 79-99)	.
	4.Praw i obowiązki skazanego (art. 100-119)	.
	5.Zatrudnienie (art. 120-128)	.
	6.Nauczanie (art. 129-133)	.
	7.Działalność kulturalno-oświatowa, społeczna oraz wychowanie fizyczne i zajęcia sportowe (art. 134-135)	.
	8.Nagrody i ulgi (art. 136-139)	.
	9.Kary dyscyplinarne (art. 140-147)	.
	10.Odroczenie i przerwa wykonania kary pozbawienia wolności (art. 148-150)	.
	11.Warunkowe przedterminowe zwolnienie	.

	(art. 157-162)	.
	12.Zwalnianie skazanych z zakładów karnych i warunki udzielania im pomocy (art. 163-167)	.
	13.Stosowanie środków przymusu bezpośredniego i użycie broni (art. 168-173)	.
Rozdział XI	Wykonywanie wolnościowych środków karnych (art. 174-184)	.
	1.Przepisy ogólne (art. 174-181)	.
	2.Warunkowe umorzenie postępowania karnego (art. 182-183)	.
	3.Warunkowe zawieszenie wykonania kary (art. 184)	.
Rozdział XII	Środki karne (art. 185-211)	.
	1.Pozbawienie praw publicznych (art. 185)	.
	2.Zakazy (art. 186-192)	.
	3.Przepadek przedmiotów (art. 193-201)	.
	4.Konfiskata mienia (art. 202-207)	.
	5.Naprawienie szkody, nawiazka i świadczenia pieniężne	.
	6.Podanie wyroku do publicznej wiadomości (art. 209-211)	.
Rozdział XIII	Środki zabezpieczające (art. 212-217)	.
Rozdział XIV	Należności sądowe (art. 218)	.
Rozdział XV	Tymczasowe aresztowanie (art. 219-234)	.
CZEŚĆ WOJSKOWA		
Rozdział XVI	Przepisy ogólne (art. 235-237)	.
Rozdział XVII	Kara ograniczenia wolności (art. 238-241)	.
Rozdział XVII	Kara ograniczenia wolności (art. 238-241)	.
Rozdział XVIII	Kara pozbawienia wolności i aresztu wojskowego (art. 242-247)	.
Rozdział XIX	Środki karne (art. 248-250)	.
Rozdział XX	Tymczasowe aresztowanie (art. 251-252)	.
	PRZEPISY WYJAŚNIAJĄCE, PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE (art. 253-269)	.
	1.Wyjaśnienie wyrażeń ustawowych (art. 253)	.
	2.Przepisy przejściowe i końcowe (art. 254-269)	.